30к-1
9683

ЕНІНСКАЯ ВУЧОБА №1

XVIII
9878

1-12

1931 г.
№№1, 2, 3/4, 5-12

Часопіс - падручнік для пачатковых парт-школ

ЕЛДЗЯРЖВЫДАВЕЦТВА 1931

3ок-1
9683

ЕНІНСКАЯ ВУЧОБА

ЧАСОПІС-ПАДРУЧНІК
ДЛЯ ПАЧАТКОВЫХ ПАРТЫЙНЫХ ШКОЛ

ОРГАН ЦК КП(б)Б

Б 051 12243

Рэдкалегія: А. КАНАКОЦІН, Я. РАМАНЧУК,
П. СТАРАВОЙТАЎ, С. ОРЛІС

XVIII

9878

БЕЛАРУСКАЕ ДЗЯРЖАЎНАЕ ВЫДАВЕЦТВА
МЕНСК — 1931

Заказ № 319.   10.000 экз.   (8 арк.)   Галоуліт{бса} № 141.

Друкарня імени Стоміна.

АД РЭДАКЦЫІ

Задачы часопісу-падручніка партыйнай асьветы складаюцца з двух момантаў, якія павінны быць шчыльна і неразрыўна зьвязаны паміж сабою.

Першы момант—тэорэтычная адукацыя, г. зн. атрыманьне слухачамі пэўных ведаў, прадугледжаных праграмай, другі момант—неабходнасьць самае шчыльнае ўвязкі ўсяго праграмнага матэрыялу з пытаньнямі бягучай палітыкі партыі, з конкрэтнымі чарговымі задачамі нашай работы.

Усё гэта разам павінна складаць зьмест часопісу, які павінен служыць дапаможнікам у падрыхтоўцы актыўных і сьвядомых удзельнікаў соцыялістычнага будаўніцтва.

Тэматыка не павінна быць нечым застыўшым, адарваным ад жыцьця,—яна заўсёды павінна залежаць ад нашых задач на фронце барацьбы за генэральную лінію партыі.

Кожны гурток, кожная школа павінны стаць бліжэйшымі памочнікамі ячэйкі ў справе правядзеньня тае, ці іншае гаспадарча-палітычнай кампаніі. Кожны член гуртка павінен умець ужываць тэорыю на практыцы і абагульваць практычны вопыт. Неабходнай умовай сапраўднага ўдзелу ўсяе сеткі партасьветы ў вырашэньні конкрэтных гаспадарча-палітычных задач зьяўляецца самая шчыльная ўвязка праграмных пытаньняў з конкрэтнымі задачамі сёнешняга дня і самастойная прапрацоўка найбольш важных баявых пытаньняў бягучай палітыкі.

Часопіс-падручнік „Ленінская Вучоба" ставіць задачай—асьвятляць у нізавой партыйна-комсамольскай сетцы гэтыя пытаньні, дапамагаць мала падрыхтаваным таварышом зразумець сутнасьць палітыкі партыі і гэтым самым мобілізаваць і ўзброіць

партыйныя і беспартыйныя масы на барацьбу за генэральную лінію партыі.

У гэтым нумары зьмяшчаюцца дзьве гутаркі па пытаньнях бягучай палітыкі—аб чарговых задачах гаспадарчага будаўніцтва і аб нац-пытаньні.

У наступных выпусках, апрача гутарак аб найбольш важных пытаньнях гаспадарчага і палітычнага жыцьця, будзе ўведзены разьдзел перапіскі з чытачамі.

У гэтым-жа разьдзеле будзе пастаўлена консультацыя па пытаньнях, якія ўзьнікаюць у слухачоў і пропагандыстаў у сувязі з прапрацоўкай навучальнага матэрыялу і пытаньнямі бягучай палітыкі наогул.

Выканаць гэтыя вялізарнай важнасьці задачы „Ленінская Вучоба“ здолее толькі тагды, калі ў ім прыме самы блізкі і жывы ўдзел уся партыйная організацыя.

Рэдколегія просіць дапамагчы рабоце часопісу-падручніка сваімі прапановамі і крытыкай яго работы.

Толькі пры ўмове сталай і шчыльнай сувязі часопісу са слухачамі і пропагандыстамі і наогул са ўсёй партыйнай масай будзе забясьпечана пасьпяховае выкананьне сваёй задачы, і гэтым самым часопіс-падручнік „Ленінская Вучоба“ будзе больш карысным для масавай партыйнай вучобы.

Рэдакцыя зьвяртаецца з просьбаю да райкомаў КП(б)Б і ўсіх слухачоў і пропогандыстаў прыняць усе захады да распаўсюджаньня падручніка-часопісу „Ленінская Вучоба“.

Орліс.

ШТО ПАРАШЫЎ II ПЛЕНУМ ЦК КП(б)Б „АБ ЧАРГОВЫХ ЗАДАЧАХ ГАСПАДАРЧАГА БУДАЎНІЦТВА"

Вынікі другога году пяцігодкі.

Мы перавыканалі намёткі пягадовага пляну.

Скончыўся 1929-30 гаспадарчы год. Шмат было цяжкасьцяй пры выкананьні прамфінпляну гэтага году, былі прарывы па паасобных галінах прамысловасьці і па паасобных прадпрыемствах. Рабочай клясе БССР давялося працаваць з вялікім напружаньнем. І ў выніку мы маем за гэты год такі рост прамысловасьці па БССР якога бясспрэчна ня мае ні адна капіталістычная краіна. У лепшыя для капіталізму гады, да імпэрыялістычнай вайны, продукцыя прамысловьсьці павялічвалася максымум на 8—10 проц у год. За апошні-ж год у капіталістычных краінах адбываецца вялікі гаспадарчы крызіс. У выніку крызісу нават у найбольш агатых кра_нах назіраецца скарачэньне продукцыі: у Амэрыцы да 25 проц., у Германіі да 20 проц. і г. д.

У нашай-жа рэспубліцы БССР мы маем за другі год пяцігодкі рост продукцыі рэспубліканскай прамысловасьці на 67,5 проц.

Ці выконваем мы пяцігадовы плян?

Па пяцігадовым пляне продукцыя прамысловасьці БССР павінна была вырасьці за першыя два гады пяцігодкі на 87 проц., а вырасла на 150 проц. Тэмп росту нашай прамысловасьці яшчэ больш шпаркі, чым у сярэднім па СССР. І гэта зразумела, бо мы мелі куды больш адсталую і слабую прамысловасьць у параўнаньні з РСФСР, або, скажам, з Украінай. Нацыянальная-ж

політыка партыі і савецкай улады накіравана на тое, каб падцягнуць больш адсталыя рэспублікі, дапамагчы ім разгарнуць сваю гаспадарку.

У сярэднім па ўсім СССР рост продукцыі буйнейшай прамысловасьці за 29-30 год быў 25 проц., у нас-жа, як паказана вышэй, 67,5 проц.

Будаўніцтва па прамысловасьці выканана за мінулы год на суму 44 мільёны рублёў (замест 38,4 млн. руб., вызначаных пяцігадовым плянам).

У той час, як у капіталістычных краінах беспрацоўе з кожным днём павялічваецца (па ўсім капіталістычным сьвеце ёсьць ужо каля 25 млн. беспрацоўных), па СССР і БССР мы ўжо зусім ня маем беспрацоўных. Наадварот, нам не хапае рабочых, асабліва кваліфікаваных, для нашых новых прадпрыемстваў.

Па БССР колькасьць рабочых толькі ў аднэй рэспубліанскай прамысловасьці ўзрасла за 29-30 г. на 14 тысяч чалавек, колькасьць усіх працуючых па найме павялічылася на 40 тысяч.

Вось нашы дасягненьні.

А ці ёсьць у нас недахопы? Вядома, ёсьць.

Вось, скажам, намецілі мы зьнізіць па ўсёй прамысловасьці сабекошт продукцыі за год на 11 проц., а выканалі толькі 8 проц. Намецілі ўзьняць продукцыйнасьць працы па прамысловасьці ВСНГ на 35 проц., а павялічылі толькі на 24 проц. Намецілі абавязкова палепшыць якасьць продукцыі, а яна ў некаторых галінах нават пагоршылася. Тыя новыя фабрыкі, будынкі, дарогі, электрастанцыі, якія мы будавалі, абыходзіліся нам яшчэ надта дарага. Трэба было і можна было будаваць іх больш танна і г. д. Урэшце, недавыкананы цалкам і контрольныя лічбы па СССР на 1929-30 г. Па пяцігодцы намячаўся рост продукцыі ў 20 проц., па контрольных лічбах 32 проц., а выканана—25 проц.

Але ўсё-ж такі мы перавыканалі намёткі пяцігадовага пляну.

Нашыя посьпехі—вынік працоўнага энтузіязму рабочае клясы.

Чым-жа тлумачацца тыя вялізарныя посьпехі якія мае рабочая кляса БССР і СССР у справе соцыялістычнага будаўніцтва?

Калі кожны рабочы ўспомніць, што рабілася на яго прадпрыемстве ў той час, калі прадбачыўся які-небудзь прарыў у выкананьні прамфінпляну,—дык ён гэта зразумее.

Як толькі прадбачыўся прарыў у выкананьні прамфінпляну, бюро парткалектыву ставіла на ногі ўсю парторганізацыю і ўсе профсаюзныя організацыі заводу. Склікаліся шматлікія пасяджэньні, сходы рабочых. Усе рабочыя заводу колектыўна высьвятлялі прычыны прарыву, намячалі спосабы да яго ліквідацыі. Многія рабочыя, якія ня былі да гэтага часу ўдарнікамі, абвяшчалі сябе ўдарнікамі,—і прарыў пры напружанай рабоце ўсяго пролетарскага колектыву ў большасьці выпадкаў ліквідаваўся. Досыць часта ў гэты момант вытворчага „штурму" за выкананьне прамфінпляну ад рабочых паступалі сотні прапаноў па рацыяналізацыі вытворчага процэсу. Гэтыя прапановы ў значнай ступені праводзіліся ў жыцьцё і падвышалі продукцыйнасьць працы. Шырэй разгортвалася соцыялістычнае спаборніцтва, організоўваліся новыя вытворчыя „комуны" і г. д.

У мінулым годзе рабочыя ленінградзкага заводу імя Карла Маркса высунулі ідэю „сустрэчнага прамфінпляну". „Сустрэчны" гэта ёсьць такі прамфінплян, у складаньні якога павінен удзельнічаць кожны рабочы ад варштату. Бо рабочаму ў цэху лягчэй улічыць вытворчыя магчымасьці свайго варштату, сваёй брыгады. Ад брыгады праз цэх да агульнага заводзкага пляну—вось шлях „сустрэчнага".

І на сотнях заводаў СССР рабочыя выпрацавалі такія „сустрэчныя пляны". Яны былі значна большымі, чым пляны, намечаныя зьверху (у трэстах заводакіраўніцтва і г. д.) без дастатковага ўдзелу шырокіх рабочых мас.

Досыць цікава наступнае. Шкоднікі, якія ўвесь час сядзелі ў шмат якіх нашых гаспадарчых і плянавых органах (так званая „Прампартыя" ды інш. організацыі), увесь час імкнуліся паменшаць нашыя пляны і гэткім чынам сарваць выкананьне пяцігодкі. Але на судзе яны самі прызнаваліся ў тым, што гэта ім мала ўдалося. І не ўдалося ў значнай меры дзякуючы „сустрэчным прамфінплянам", г. зн. дзякуючы таму, што сама рабочая маса пад кіраўніцтвам партыі ўзялася за праверку пляпаў, складзеных шкоднікамі.

Вось што паказаў галоўны кіраўнік „прампартыі" Рамзін на судзе:

„Крахам плянавага шкодніцтва „Прампартыі"... была пастанова савецкага ўраду і комуністычнай партыі адносна сустрэч-

ных прамфінплянаў, якія ўрэшце і сарвалі плянавую шкодніцкую работу. Сустрэчныя прамфінпляны нанесьлі карэнны ўдар па плянавай шкоднiцкай рабоце".

Нашыя посьпехі — вынік правільнай генэральнай лініі партыі.

Ад паасобных больш адсталых рабочых чутны былі гутаркі аб тым, што „непатрэбна нам спаборніцтва", „навошта нам працаваць такімі тэмпамі", „што мне да пяцігодкі" і г. д.

Такія шкодныя для рабочае клясы гутаркі можна было пачуць ня толькі ад найбольш несьвядомых рабочых і работніц.

Іншы раз высьвятлялася, што рабочы, які асабліва старанна праводзіў такую агітацыю (супроць пяцігодкі, супроць тэмпаў нашага будаўніцтва), быў або сынам вясковага кулачка, або былым нэпманам—наогул клясавым ворагам. І несьвядомая частка рабочых знаходзілася пад яго ўплывам.

І ў паасобных партыйцаў нават і комсамольцаў мы мелі такія кулацкія—правыя настроі. Гутаркі аб тым, што „немагчыма пяцігодку выканаць у 4 гады", што трэба „спачатку наладзіць рабочае забясьпечаньне, а потым выконваць прамфінплян і г. д.

Вось, напрыклад, нядаўна на фабрыцы „Кастрычнік" (Меншвэй), калі некаторы час у фабрычнай сталоўцы былі нясмачныя абеды, адзін комсамолец замест таго, каб узьняць, дзе трэба, пытаньне аб палепшаньні работы сталовай, пачаў весьці такую агітацыю—„Ня выйдзем два дні на работу, дык адразу ўсё зьявіцца".

Вядома, гэтага кулацкага агента адразу выключылі з комсамолу.

Калі-б партыя паслухалася гэткіх „правых", дык пяцігодку прышлося-б выконваць не 4, а 10 год.

Дык вось, калі мы маем такія вялікія посьпехі за апошні год, дык, па-першае, дзякуючы вялічэзнаму вытворчаму энтузіязму[1]) рабочае клясы, па-другое, дзякуючы таму, што партыя цьвёрда праводзіла сваю лінію на высокія тэмпы індустрыялізацыі краіны і дала рашучы адпор правым опортуністам[2]), пачынаючы з радавых таварышоў на прадпрыемстве і канчаючы правадырамі правага ўхілу—групай Бухарына, Томскага, Рыкава.

---

1) Уздыму.

2) Опортуніст—згоднік.

Вось што кажа II пленум ЦК КП(б)Б пра гэта:

„... адзначаныя дасягненьні зьявіліся вынікам правільнай палітыкі партыі, накіраванай на правядзеньне разгорнутага соцыялістычнага наступленьня на капіталістычныя элемэнты гораду і вёскі, а таксама вынікам правядзеньня палітыкі партыі на форсаваньне высокіх тэмпаў індустрыялізацыі краіны і соцыялістычнай перабудовы сельскай гаспадаркі, і дзякуючы рашучай барацьбе з правымі і „левымі“ опортуністамі за ажыцьцяўленьне генэральнай лініі партыі“.

Папярэднія вынікі ўдарнага кварталу.

Мэта ўдарнага кварталу — падрыхтаваць вялізарныя тэмпы соцбудаўніцтва ў 3-м годзе пяцігодкі.

Нашыя клясавыя ворагі імкнуліся так растлумачыць увядзеньне ўдарнага кварталу: вось бачыце,—бальшавікі ня могуць выканаць пяцігодку ў 4 гады, дык выдумалі нейкую адтэрміноўку—адзін лішні квартал, каб заткнуць дзіркі ў прамфінпляне 1929-30 году.

Вядома,—гэта няпраўда. Ударны квартал не зьяўляецца адтэрміноўкай.

Наадварот. Мэта ўдарнага кварталу—ня толькі ліквідаваць тыя недахопы і прарывы, якія мы мелі ў выкананьні прамфінпляну 1929-30 году, але і выканаць з перавышэньнем адпаведны квартал пяцігодкі.

Вось чаму гэты квартал—у д а р н ы. Вось чаму на гэты квартал намечаны такія высокія тэмпы соцыялістычнага будаўніцтва.

Контрольныя лічбы на ўдарны квартал па БССР

п р а д у г л е д ж в а ю ц ь р о с т

продукцыі па рэспубл. прамысл. на	20,4%	супроць IV кварталу 29/30 г.
рабочых на	7,3%	„ „ „ „
продукцыйнасьці працы на . . .	16,6%	„ „ „ „
зьніжэньне сабекошту (без Лесб.) на	7,2%	„ сярэдн. узроўню 29/30 г.

Па СССР цалкам намечаны рост продукцыі прамысловасьці ў 38,5 проц. (па цяжкай 43,3 проц., па лёгкай 33,4 проц.). У прамысловасьць і электрабудаўніцтва будзе ўкладзена за адзін гэты квартал—1.145 млн. руб. і ў калгасы і саўгасы 730 млн. руб.

3-ці год пяцігодкі зьяўляецца самым баявым, рашаючым годам. Ён канчаткова вырашыць пытаньне аб выкананьні пяцігодкі ў 4 гады. Вось якія лічбы намечаны на гэты год па прамысловасьці БССР і СССР:

Контрольныя лічбы на 1931 г. па БССР

прадугледжваюць рост:

Прадукцыі па рэспубл. прам. на . . .	104,5%
Продукцыйнасьці працы	30,4%
Зараб. платы (без тарфяной прам.) . .	8,8 %
Зьніжэньня сабекошту па рэспубл. прам. .	10,0%
Прыросту гарадзкога пролетарыяту . .	31,7%

Контрольныя лічбы на 1931 г. па СССР

прадугледжваюць рост

Продукцыі ўсёй дзярж. прам. на .	1[illegible]
Рабочай сілы ў прам. ВСНГ	1[illegible]
" " " " НКСнабу	[illegible]
Продукцыйнасьці працы ў прам. ВСНГ	2[illegible]
" " " " НКСнабу .	[illegible]
Зьніжэньня сабекошту ў прам. ВСНГ.	10 [illegible]
" " " " НКСнабу	1[illegible]

Права „левы" блёк супроць тэмпаў 3-га году пяцігодкі.

Што кажуць правыя опортуністы аб тэмпах 3-га году пяцігодкі?

Што кажа аб гэтым нядаўна выкрытая падпольная група Сырцова-Ламінадзе, так званы права-„левацкі" блёк? Група, дзе аб'ядналіся для сумеснай барацьбы супроць генеральнай лініі партыі і яе ЦК некалькі правых опортуністаў з „левакамі", былымі трацкістамі, або з тымі, што рабілі раней шмат трацкіцкіх памылак.

І правыя і „левыя" лічаць, што мы ня здолеем выканаць плян 3-га году.

Правадыр права-„левага" блёку т. Сырцоў пісаў, што 3-ці год пяцігодкі павінен быць толькі годам „рэканструктыўнага [illegible]", а [illegible] за пяцігодку.

[illegible] іншым і правыя і „левыя" блёк імкнуцца даказаць, што нам ня хопіць кадраў для выкананьня пяцігодкі. Ня хопіць інжынэраў, кваліфікаванай рабочай сілы і г. д.

Так, напрыклад, той-жа Сырцоў казаў, што [illegible] будаваць, „[illegible] на ідэальныя кадры". Таксама ў свой час т. Буха-

рчн пісаў аб тым, што нельга будаваць, разьлічваючы на „цагліны будучыны" і патрабавалі скарачэньня тэмпаў нашай пяцігодкі.

Але партыя паставіла пытаньне не аб скарачэньні будаўніцтва з-за таго, што „цэглы няма". Яна прыняла крокі да таго, каб шпаркім тэмпам арганізаваць вытворчасьць „цэглы" ды іншых будаўнічых матэрыялаў. І як бачыце, мы з посьпехам выконваем пляны нашага будаўніцтва.

Тое-ж самае з кадрамі. Не скарачаць пляны з прычыны недахвату кадраў, а шпарчэй рыхтаваць кадры, каб выканаць плян — вось лінія партыі.

Вось што пастанавіў II пленум ЦК КП(б)Б аб кадрах:

„Усе партыйныя арганізацыі, а таксама гаспадарча-культурныя ўстановы (ВСНГ, НКЗем, НКАсьветы ды інш.) павінны намагчы усе сілы для пастаноўкі ударнай работы па падрыхтоўцы тэхнічных і культурных кадраў у межах, устаноўленых плянам...

Пленум ЦК КП(б)Б абавязвае НКПрацы, гаспадарчыя, партыйныя і прафсаюзныя арганізацыі справе падрыхтоўкі кадраў і кваліфікаванай рабочай сілы аддаць першачарговую ўвагу".

А вось што намечана Народным камісарыятам працы БССР на 31 год:

Падрыхтаваць

Будаўнікоў	20,5	тысяч чал.
Мэталістаў	1,1	„ „
Шофэраў.	1,3	„ „
Падлеткаў для фабзаўшкол	6,4	„ „
Іншых.	4,0	„ „
Усяго .	33,3	„ „

Наметкі ўдарнага кварталу па БССР недавыкананы.

З вышэйпаказанага павінна быць відавочным, якое значэньне мае ударны квартал.

Як-жа ішло выкананьне промфінпляну ўдарнага кварталу па БССР?

Па мэталёвай прамысловасьці ў кастрычніку выканана 71,4 проц. месячнага заданьня, у лістападзе толькі 61,5 проц.

Па паляровай прамысловасьці—у кастрычніку 84,1 проц. і ў лістападзе 84,3 проц.

Па запалкавай прамысловасьці—у кастрычніку 87,4 проц. і у лістападзе 85,3 проц. Швейная прамысловасьць за абодва месяцы— 89 проц. выкананьня пляну 1 г. д.

Наогул-жа па рэспубліканскай прамысловасьці пляи за кастрычнік выкананы на 85,5 проц., за лістапад толькі на 83—85 проц.

Слаба выконваюцца якасныя паказальнікі.

На цэлым радзе прадпрыемстваў мы мелі нават рост сабекошту продукцыі. Напрыклад, гута „Комінтэрн" павялічыла сабекошт на 18,6 проц., фабрыка „Дняпроўская Мануфактура", рымарня ў Магілеве, папяровая „Спартак"—павялічылі сабекошт **кожная больш, чым на 7 проц. і г. д.**

У чым жа прычына прарыву ў выкананьні прамфінпляну **ўдарнага кварталу.**

Асноўная прычына ў тым, што рад партыйных, професіянальных і гаспадарчых арганізацый, пасьля тэй напружанай барацьбы з прарывамі, якую прышлося весьці ў апошнім квартале 1929-30 году, палічылі, што цяпер можна крыху адпачыць. Выкананьне **прамфінпляну пойдзе „самацёкам".**

Гэта опортуністычная стаўка на „самацёк" выразілася ў аслабленьні ўвагі да пытаньняў барацьбы за прамфінплян ударнага кварталу. Парткалектывы, цэхячэйкі, профорганізацыі ня ўмелі мобілізаваць масы на выкананьне задач асобнага кварталу. Недастаткова кіравалі спаборніцтвам і ўдарніцтвам. Ня было дастатковай увагі да організацыйных „непаладак" і г. д.

Бо факт, што там, дзе заводзкія організацыі, у першую чаргу, вядома, партыйныя, аддалі досыць увагі выкананьню пляну ўдарнага кварталу,—ён выкананы. Так, па наступных менскіх заводах мы маем за кастрычнік месяц: завод: „Комунар"—101 проц. пляну, ф-ка „Кастрычнік"—102 проц., „Хлебазавод"—107 проц., ф-ка „Комунарка"—110 проц., ф-ка „Беларуска"—118 проц. і г. д.

Мобілізацыя грашовых сродкаў насельніцтва і ўнутраных рэсурсаў прамысловасьці дапаможа выкананьню прамфінпляну.

Для бесьперабойнай работы прамысловасьці, выплаты рабочым зарплаты, для новага будаўніцтва, на ўтрыманьне дзяржаўнага апарату, культурнае будаўніцтва і г. д.—патрэбны грошы.

Грошы-ж ня могуць быць атрыманы прадпрыемствам з дзяржаўнага банку да таго часу, пакуль яны ў гэты банк не паступілі.

Адкуль яны туды паступаюць?

Па-першае, ад самой-жа прамысловасьці за прададзены тавар.

Гэта значыць, што калі прамфінплян ня выконваецца, —зна-

чыцца на рынак выкідаецца менш тавару, і ў банк паступае менш грошай, чым было намечана па плянах.

Па-другое, у банк кладзе грошы коопэрацыя. Калі ў коопэрацыі залежваюцца тавары, калі коопэрацыя слаба зьбірае пай, дык у банк паступае менш грошай, чым было намечана па плянах.

Па-трэцяе, у банк паступаюць розныя дзяржаўныя выплаты. Значыцца, калі дрэнна ідзе збор розных падаткаў, дык у банк паступае менш грошай, чым гэта было намечана па плянах.

Па-чацьвертае, -пазыкі. Той або іншы колгас, ці нават паасобны селянін пазычылі ў свой час грошы ў банку. Ці непасрэдна, ці праз крэдытную коопэрацыю, гэта ўсё-роўна.

І вось калі яны затрымліваюць пазыку, не звярочваюць яе ў тэрмін, дык зноў-жа ў банк паступае менш грошай, чым было намечана па пляне.

І ўрэшце, калі складаецца бюджэт[1]), дык дзяржава разьлічвае, што пэўныя сродкі будуць атрыманы ад продажу облігацый дзяржаўных пазык. Разьлічаюць і на работу ашчадных кас, на тое, што насельніцтва будзе ў іх трымаць свае накапленьні, г. зн. часова пазычаць дзяржаве грошы.

Калі-ж дзяржаўныя пазыкі дрэнна рэалізуюцца, ашчадныя касы дрэнна працуюць, дык, бязумоўна, у дзяржавы таксама ня хопіць грошай на патрэбныя выдаткі.

Чым-жа тлумачацца нашыя сучасныя фінансавыя цяжкасьці? А вось паглядзім.

Ці выканалі мы цалкам прамфінплян мінулага 1929-30 году? Пры ўсіх нашых дасягненьнях мы мелі, як паказана было вышэй, недавыкананьне, асабліва па якасных паказальніках, зьніжэньні сабекошту і г. д.

А што значыць 1 проц. зьніжэньня сабекошту?

Калі ўзяць усю прамысловасьць СССР, дык 1 проц. зьніжэньня сабекошту дае 100 000.000 руб. эканоміі. Наш бюджэт разьлічваў на гэтую эканомію, а яе няма.

Выкананьне прамфінпляну за ўдарны квартал па БССР ішло слаба, значыцца, на рынак выкідалася менш тавараў, чым было намечана—значыцца абвастралася нашае фінансавае становішча

[1]) „Дзяржаўны бюджэт" гэта ёсьць плян дзяржаўных паступленьняў і выдаткаваньня грошай за год.

Акрамя таго, нашыя фабрыкі і заводы вельмі часта ствараюць вялікія запасы матэрыялаў, сыравіны, паўфабрыкатаў і нават гатовай продукцыі, якія ім зусім непатрэбны: „на ўсякі выпадак няхай ляжыць, можа прыдасца, у другіх няма, няхай у нас будзе“.

І гэтым самым, з аднаго боку, яшчэ больш абвастраюць таварны голад, з другога боку, абвастраецца нашае фінансавае становішча.

Такіх залежаў выяўлена па БССР за кастрычнік месяц на 145 тыс. руб., за лістапад на 164 тыс. руб.

Так, скажам, у Віцебску фабрыка імя Ва[illegible]кага звыш 2½ гадоў трымала дэфіцытныя трубы, швейная фабрыка больш году трымала парты мануфактуры.

На мінскай гарбарні „Бальшэвік“ выяўлена лішкаў: 250 кг жалеза, 5 скрынак богемскага шкла, 8[illegible]0 кг алавяных труб 8 тыс. кг патакі, 1.122 імпортных хемікатаў, якія дарэмна ляжаць на працягу 2-х год.

Неабходна прыцягнуць увагу ўсіх рабочых да мобілізацыі „ўнутраных рэсурсаў“ прадпрыемства. Неабходна праводзіць самую рашучую экономію, неабходна хутчэй праводзіць у жыцьцё рацыяналізатарскія прапановы рабочых, якія даюць экономію, змагацца за зьніжэньне сабекошту—усё гэта палепшыць і нашае фінансавае становішча.

Яшчэ горш стаіць справа ў кооперацыі. Па адной толькі спажывецкай кооперацыі было выяўлена па БССР на 30 000 000 рублёў таварных запасаў, якія дарэмна ляжалі, ня гледзячы на таварны голад.

Так, работнікі Віцебскага ЦРК зусім прагледзелі, што на складах ляжыць запас галёш больш, чым на 100 000 руб.

Мінскі ЦРК нечакана „выкрыў“ у сябе вялізарныя запасы цукерачных вырабаў на 400 тысяч рублёў.

Слаба ідзе па БССР мобілізацыя сродкаў насельніцтва. Так, за ударны квартал павінна было быць сабрана падаткаў, паёў, самаабкладаньня, звароту пазык, узносаў на пазыку „Пяцігодка“, сабрана ашчадкасамі і г. д. 56 млн. руб. На 20 XII 30 году выканана толькі 73,8 проц.

Мы маем нават і скрыўленьні клясавай лініі ў фінансавай рабоце на вёсцы—недаабкладаньне і недастатковы націск на кулака. Не заўсёды поўнасьцю выяўлены гаспадаркі, якія падля-

гаюць абкладаньню ў індывідуальным парадку. Шмат яшчэ нашых раённых работнікаў маюць праваопортуністычныя настроі, што кулак ужо ліквідаваны, што з яго няма чаго браць і г. д.

Такі ж па сутнасьці правы опортунізм ёсьць і шмат у каго з нашых гаспадарнікаў.

Гэта — адсутнасьць так званай „фінансавай дысцыпліны“. Гаспадарнік ня лічыцца з тымі каштарысамі, якія яму вызначаны, скажам, на дадзены квартал.—„Ня хопіць грошай, атрымаем у банку“. А грошай заўсёды ня хопіць калі ня выконваецца промфінплян: выпушчана менш продукцыі, або ня выконваецца зьніжэньне сабекошту і г. д.

Цяпер, пасьля праведзеньня „фінансавай рэформы“,—у банку павінны ведаць промфінплян кожнага прадпрыемства.

—„Выконваецца плян—калі ласка, атрымлівай належную суму грошай, ня выконваецца—дык, чаму ён ня выконваецца?“

Такім чынам і гаспадарнікі будуць прымушаны больш пільна клапаціцца аб выкананьні промфінпляну, і дзяржбанк будзе забясьпечаны ад перакрэдытаваньня¹) прадпрыемстваў.

Але, на жаль, апарат нашага банку яшчэ так слаба працуе, што гаспадарнікі маюць магчымасьць „ашукваць“ банк, чым абвастраюць нашае фінансавае становішча.

Другі пленум ЦК КП(б)Б зьвярнуў увагу на тое, што „асаблівую ролю ў справе пасьпяховага выкананьня народна-гаспадарчага пляну ударнага кварталу набывае задача мобілізацыі грашовых сродкаў насельніцтва і мобілізацыя ўнутраных рэсурсаў усіх гаспадарчых організацый, асабліва прамысловасьці. Пленум ЦК КП(б)Б абавязвае цэнтральныя і мясцовыя організацыі палкам і поўнасьцю выканаць устаноўленыя пляны мобілізацыі грашовых сродкаў, асабліва па лініі сваечасовага і поўнага збору паёў і ўкладаў спажывецкай, сельска-гаспадарчай, жыльлёвай і саматужна-прамысловай кооперацыі, звароту пазычак, выданых насельніцтву, пашырэньня ўкладаў у ашчадныя касы, праведзеньня самаабкладаньня, распаўсюджаньня пазыкі „Пяцігодку за чатыры гады“ і збору ўсіх абавязковых плацяжоў у тэрмін. Гэта работа павінна праводзіцца ўдарнымі тэмпамі і заняць галоўнае месца ў рабоце ўсіх партыйных організацый“.

¹) Перакрэдытаваньне — перавыдаткаваньне сродкаў дадзеным прадпрыемствам звыш пляну

Стаць на чале новага прыліву ў колгасы.

Опортуністы ставілі стаўку на „самацёк“ ў колгасы.

На працягу мінулага 1929—30 году мы мелі вялізарную цягу беднага і серадняцкага сялянства ў колгасы.

Калі спачатку году было пад соцыялістычным сэктарам па БССР ня больш 5,5 проц. усяе с.-г. плошчы, дык у канцы году маем ужо каля 18—20 проц. усяе плошчы.

Значыцца, у гэтым годзе каля 25—30 проц. усяго збожжа па БССР будзе загатоўлена ў колгасах і саўгасах.

Гэтыя посьпехі, бязумоўна, былі-б куды большымі, калі-б ня так званыя „левыя“ памылкі, якія зроблены ў шэрагу вобласьцяй увесну 1930 г. Гэтыя памылкі ў асноўным вядзіліся да таго, што гаварышы, якія праводзілі колектывізацыю, забыліся на тое, што колгасы павінны будавацца пры поўным захаваньні прынцыпу добраахвотнасьці.

Памылкі гэтыя былі ў свой час выпраўлены пастановамі ЦК УсеКП(б), увядзеньнем новага статуту с.-г. арцелі і артыкуламі т. Сталіна.

І вось да восені гэтага году мы назіраем новы прыліў у колгасы.

Але трэба сказаць, што ня ўсе партыйныя організацыі ў раёнах здолелі стаць на чале гэтай хвалі.

Чым гэта тлумачыцца?

У значнай ступені тым, што ў шэрагу раённых організацый мы мелі праваопортуністычную стаўку на „самацёк“ у справе колектывізацыі.

— Раз селянін павіненісьці ў колгас толькі добраахвотна,— разважалі гэтыя опортуністы,—дык пасядзім ды пачакаем, покуль ён сам прынясе нам ужо падпісаны статут арцелі. Тады нашлем каморніка выразаць новаму колгасу зямлю і гатова. І ніхто ніколі ня скажа, што мы сілком загналі селяніна ў колгас.

Другія разважалі крыху іначай:—„што там колектывізацыя?! Колектывізацыю можна адкласьці і да вясны, бо ў нас цяпер і так кампаній колькі хочаш: тут табе і ўборачная, і асеньняя засеўная кампанія, і збожжазагатоўкі, і бульба, і лён. Усё адразу прыперла. Вось, пачакайце, скончым кампаніі, тады будзе час займацца колектывізацыяй“.

Вядома, усе гэтыя разважаньні зьяўляюцца праявамі правага опортунізму на практыцы.

Партыя не павінна ставіць стаўку на „самацёк", а павінна сама ісьці да селяніна, давесьці яму карысьць колгасу, пазнаёміць з гаспадарчымі дасягненьнямі лепшых колгасаў (а гэта якраз у нас робіцца ў недастатковай меры). Партыйная ячэйка павінна не толькі зарэгістраваць статут колгасу, яна павінна кіраваць арганізацыяй колгасу. Арганізаваць яго так, як патрэбна партыі: каб туды не пралез кулак, каб у праўленьні было забясьпечана моцнае батрацка-бядняцкае ядро і ўвашлі лепшыя серадняки, каб былі сапраўды абагулены коні, каб несьвядомыя гаспадары не разбазарвалі жывёлу перад уваходам у колгас і г. д.

І там, дзе партыйныя арганізацыі здолелі сапраўды стаць на чале колгаснага руху, там яны здолелі зьвязаць і правядзеньне ўсіх кампаній, асабліва ўборачнай і асеньняй засеўнай са справай колектывізацыі і дабіліся значных посьпехаў.

Цалкам апраўдалі сябе і новыя формы ўцягненьня ў колгасы: арганізацыя вярбовачных груп з колгасьнікаў і организацыя ініцыятыўных груп.

Вось што піша „Зьвязда" аб вопыце Малевіцкай ячэйкі (Жлобінскага раёну):

„Вялікі вопыт у арганізацыі ініцыятыўных груп мае Малевіцкая партячэйка (Жлобінскі раён). У часе бальшавіцкай сяўбы створаныя ячэйкай дзьве групы вярбоўшчыкаў дабіліся арганізацыі дзьвюх ініцыятыўных груп у вёсках Заводная і Карма. Пад уплывам посьпеху колгасу ў правядзеньні сяўбы ініцыятыўная група вёскі Заводная перарасла ў колгас.

Ініцыятыўная група в. Карма (6 гаспадарак) была прыцягнута для работы ў колгас па уборцы ўраджаю. Аднаасобнікі, працуючы у колгасе, азнаёміліся з яго работай, пераканаліся ў перавагах колгасу (колгасьнікі маюць прыбытак у 1½—2 разы вышэй за аднаасобнікаў) непасрэдна на месцы.

Вынікі аказаліся бліскучымі. У часе зябліва ініцыятыўная група в. Карма таксама перарасла ў колгас.

Новыя колгасы ў сваю чаргу вылучылі ўжо сваіх вярбоўшчыкаў, якія разам з колгасьнікамі „Чырвонага Партызану" і пад кіраўніцтвам партячэйкі і сельсавету ўперта змагаюцца за пераход у колгас усіх вёсак Малевіцкага сельсавету.

Усё гэта зьяўляецца вынікам упартай бальшавіцкай работы Малецкай партячэйкі, якая здолела злучыць выкананьне гаспадарчых задач з організацыяй новага колгаснага прыліву".

Што намеціў пленум ЦК КП(б)Б у справе колектывізацыі БССР?

Пленум паказаў усім організацыям КП(б)Б, што трэба павесьці самую рашучую барацьбу з правымі „самацёчнымі" настроямі ў справе колектывізацыі, а таксама і з „левымі" загібамі, якія дзе-ні-дзе мелі месца і ўвосень гэтага году. Пленум пастанавіў узмацніць работу па колектывізацыі з тым, каб да 1-га студзеня 1931 году дабіцца абхопу ня менш 20 проц. усіх бядняцка-серадняцкіх двароў БССР.

На 1931 год намечана дабіцца 45 проц. колектывізацыі ўсіх бядняцка-серадняцкіх гаспадарак БССР.

Пленум зьвярнуў увагу на тое, што на мясцох за апошні час вельмі мала звярочаюць увагі на організацыю прасьцейшых вытворчых с.-г. аб'яднаньняў: машынных таварыстваў, малочных, насенных і г. д., а таксама таварыстваў па сумеснай апрацоўцы зямлі. Усе гэтыя віды с.-г. кооперацыі падводзяць бядняцка-серадняцкае сялянства да колектывізацыі. Пленум пастанавіў абхапіць да 1.I.1931 г. ня менш 85 проц. бядняцка-серадняцкіх двароў вытворчым сельскагаспадарчым кооперыраваньнем.

Усё гэта кажа аб тым, што 3-ці год пяцігодкі павінен быць рашаючым годам і ў справе далейшай колектывізацыі (па СССР каля 50 проц., па БССР—45 проц.).

Права-„левы" блёк супроць організацыі новых колгасаў.

Але ў правых опортуністаў і ў права-„левага" блеку зусім іншыя погляды на конт гэтага. Тав. Сырцоў, напрыклад, кажа аб тым, што 3-ці год пяцігодкі павінен быць толькі годам „праверкі колгаснага руху"; на працягу гэтага году нам трэба яшчэ толькі „стварыць стымулы, якімі рэальна сялянскі чалавечы матэрыял будзе замацоўвацца ў колектывізацыі". Гэта значыць, што новых колгасаў організоўваць ня трэба. Гэтую справу можна адкласьці, а покуль толькі замацоўваць старыя колгасы.

А што рабіць з тым рухам у колгасы, які мы назіраем з боку бядняцка-серадняцкага сялянства?

Аказваецца, ня толькі не кіраваць ім, але, можа быць, назват карысна будзе стаўіць гэтаму руху перашкоды? Бо навошта бу даваць няжыцьцёвыя колгасы?

А паводле Сырцова якраз колгасы нашы зусім няжыцьцёвыя „Шмат колгасаў будуюцца покуль па за вытворчымі працэсамі Селяніна ідзе ў колгасы толькі каб атрымаць дзяржаўныя крэ дыты... У селяніна, які ўвайшоў у колгас, надта „вялікі напор на спажываньне“.

І гэтак агуламганьбіцца ўвесь наш колгасны рух, а не паасобныя хворыя колгасы.

Калі перавесьці гэтыя гутаркі на простую кулацкую мову, дык атрымаем: „Сабраліся гультаі не працаваць, а жэрці“. Зусім зразумела, што правыя-„левыя“ Сырцоў тут зьяўляецца простым агентам кулака.

Вось чаму зусім правільна зрабіў пленум ЦК КП(б)Б, прыняўшы наступную пастанову:

„Пленум ЦК КП(б)Б падкрэсьлівае, што задача далейшай колектывізацыі вёскі зьяўляецца асноўнай і генэральнай задачай партыі ў справе соцыялістычнай перабудовы сельскай гаспадаркі. Таму ўсім організацыям неабходна з усёй энэргіяй разгарнуць работу па разьвіцьці колгаснага руху, стаць на чале новай хвалі колгаснага руху і кіраваць ім, захоўваючы ў рабоце па колектывізацыі бальшавіцкія прынцыпы, не дапускаючы опортуністычнага „самацёку“ і перагібаў, пасьлядоўна і сыстэматычна праводзячы на базе суцэльнай колектывізацыі ліквідацыю кулацтва як клясы“.

Вырашым проблему жывёлагадоўлі.

Разбазарваньне жывёлы — вынік кулацкай агітацыі.

За мінулы 1929—1930 год, пры ўсіх посьпехах у галіне сельскай гаспадаркі, мы мелі пэўнае скарачэньне жывёлагадоўлі. Чым гэта тлумачыцца?

Пленум ЦК КП(б)Б адзначыў, што скарачэньне жывёлагадоўлі мы мелі „ў першую чаргу з прычыны слабай організацыі кармовай базы, а таксама дзякуючы ўзросшаму супраціўленьню кулацтва, якое ў адказ на разгорнутае соцыялістычнае наступленьне зьнішчала сваю жывёлу і падбухторвала да гэтага серадняцкія і бядняцкія масы вёскі“.

Дзе-ні-дзе значнае зьнішчэньне рабочай жывёлы—коняй—працягваецца на БССР і цяпер. Так, паводле даных Беларускай канторы Саюзскуры і Белмяса, за кастрычнік і лістапад забіта каля 19.000 коняй. Калі-ж улічыць патаемны забой у мэтах спекуляцыі і падзеж, дык гэтая лічба значна павялічыцца.

Досыць пашыраны думкі аб тым, што ў колгасах шмат лішніх коняй. Можна іх бракаваць, бо ўсе роўна дадуць трактары. А між тым с.-г. кампаніі 30-га году выявілі, што калі нават у некаторых колгасах і ёсьць некалькі лішніх коняй, дык у большасьці якраз не хапала цягавай сілы.

А калі прыняць пад увагу, што яравы клін намечана пашырыць на 17 проц., дык стане зразумелым, што ў нас лішніх коняй няма, а якраз наадварот.

Усе гэтыя гутаркі аб лішніх конях і шкодніцкае разбазараньне жывелы—карысныя толькі нашаму клясаваму ворагу.

Пры ўдарнай рабоце і барацьбе з опортунізмам пляны жывёлагадоўлі могуць быць выкананы.

А як наогул выконваюцца пляны па жывёлагадоўлі па БССР? Досыць слаба. Вось, прынамсі, некалькі лічбаў з работы Беларускай канторы трэсту „Свиновод". У канцы лістапада трэба было паставіць 20 тысяч сьвіньматак, пастаўлена 12.460 г. зн. 63,2 проц. пляну.

Яшчэ горш стаіць справа з будаўніцтвам сьвінарнікаў. Замест 60 тысяч сьвіньматачных і адкормачных сьвінамесц пабудавана 2.588.

Дык можа быць праўду кажуць правыя опортуністы, што пляны па жывёлагадоўлі немагчыма выканаць, што яны перавалічаны?

А вось паглядзім.

Саўгас Г[illegible]-Абзак выканаў заданьне на 112,3 проц.

Саўгас Дрыбін на 121,5 проц., Бабініцкі саўгас 135,5 проц. Лучыцкі саўгас 165,5 проц.

Значыцца, пры ўдарнай напружанай рабоце магчыма нават перавыканаць пляны.

А вось лічбы па СССР.

	[illegible] было [illegible] [illegible]	Колькасьць галоў [illegible]	[illegible]	Колькасьць [illegible] жывёлы
Трэст „Скотовод"	100	[illegible] тыс.	[illegible]	1 001 тыс.
Трэст „Свиновод"	240	[illegible]	[illegible]	[illegible]

Зьначыцца, пляны зусім рэальныя, і II пленум ЦК КП(б)Б зусім правільна пастанавіў, што прызначаныя ўрадам пляны разьмяркоўвацца жылёла.здоўлі павінны быць усімі адпаведнымі організацыямі выкананы на ўсе 100 проц.

Пленум прапанаваў усім раённым организацыям зьвярнуць асаблівую ўвагу на грунтоўнае палепшаньне і пашырэньне існуючай кармовай базы шляхам расчыстак і палепшаньня сенажацяй, пераворваньня сухадолаў з нізкімі ўраджаямі і г. д. Адначасова больш поўна выкарыстаць унутрыгаспадарчыя рэсурсы для організацыі кармоў".

Ударым па опортуністах у справе загатовак і рабочага забесьпячэньня.

Слабы ход загатовак перашкаджае рабочае прамысловасьці.

Пленум зьвярнуў увагу ўсіх організацый на нездавальняючы ход усіх відаў загатовак.

Так, па збожжазагатоўках мы на 1/XII 1930 г. мелі толькі 70.5 проц. выкананьня пляну ў той час, калі да 1/XII ужо трэба было скончыць збожжазагатоўкі. На 10 сьнежня гадавое заданьне па загатоўках ільнавалакна выканана толькі на 8,3 проц., па канаплях на 0,9 проц. Нездавальняючым тэмпам ішлі ў нас і загатоўкі бульбы, ідуць лесазагатоўкі.

Трэба рашуча змагацца з праваопортуністычнай тэорыяй „самацёку" і ў галіне усіх відаў загатовак. Трэба ўдарыць па тых хто скрывіўляе клясавую лінію ў справе загатовак і дае магчымасьць кулаку і заможніку ўхіліцца ад выкананьня цьвёрдых заданьняў.

Зусім зразумела, што ад ходу загатовак залежыць і забесьпячэньне прамысловасьці с.-г. сыравінай і матэрыяламі. Так, скажам, каноплі мы вывозім за-граніцу, дзе купляем машыны для прамысловасьці, ад ходу лесазагатовак і лесавывазкі залежыць забесьпячэньне Донбасу стойкамі ды інш. лесаматэрыялам.

Ад ходу загатовак залежыць і забесьпячэньне рабочых у гарадох.

Ня справіліся з бульбазагатоўкамі,—не хапіла бульбы для рабочых Менску ды іншых гарадоў. Тое ж самае з апалам і г. д.

Палепшаньне рабочага забесьпячэньня залежыць ад выкананьня гаспадарчых плянаў і работы коопэрацыі

Зразумела, што цяжкасьці ў рабочым забесьпячэньнем залежаць ня толькі ад ходу загатовак.

Канчатковa харчовыя цяжкасьці будуць ліквідаваны тады, калі мы выканаем нашыя пляны па жывёлагадоўлі і колектывізацыі сельскай гаспадаркі.

Цяжкасьці з забесьпячэньнем рабочага і селяніна прамысловымі таварамі будуць памяншацца па меры выкананьня нашых плянаў у галіне прамысловасьці. Так, выкананьне прамфінпляну 1931 г. па СССР павялічыць колькасьць тавараў шырокага спажываньня з 11,5 млрд. руб. у 1930 г. да 14,6 млрд. у 1931 г.

Але, вядома, цяжкасьці ў справе рабочага забесьпячэньня у значнай меры абвастраюцца нездавальняючай работай па загатоўках і слабай работай коопэрацыі.

Мы ўжо прыводзілі факты аб тым, якія тарарныя залежы былі выяўлены ў Віцебскім ЦРК, Менскім ды інш. Ня так даўно гэтага было кіраўніцтва МЦРК за нядбайныя адносіны да справы рабочага забесьпячэньня: ня прымалася ніякіх захадаў да ліквідацыі чэргі ў сталоўках МЦРК, дрэнна абслугоўваліся сталоўкі на прадпрыемствах, праваліласа загатоўка гароднiны, вялася недастатковая работа па будаўніцтве прыгарадных жывёлагадоўчых гаспадарак і г. д.

Між тым, работа па забесьпячэньні працоўных гарадоў мясам і гароднінай павінна стаць у цэнтры ўвагі рабочай коопэрацыі.

Так, на 1931 г. па СССР намечана давесьці:

Колькасьць буйнай рагатай жывёлы ў трэсьце „Скотовод" да 2.800 тысяч галоў.

Колькасьць сьвіней у трэсьце „Свиновод" да 1.900 тысяч галоў.

Колькасьць авечак у трэсьце „Овцевод" да 4.400 тысяч галоў

Для рабочай-жа коопэрацыі намечаны плян паставіць у прыгарадных гаспадарках 130.000 сьвінаматак і 1.200 тысяч сьвіней на адкорм.

Для забесьпячэньня гарадоў гароднінай рабочая коопэрацыя павінна будзе разгарнуць прыгарадныя гаспадаркі на плошчы ў 300.000 *га*.

Калі гэтыя пляны будуць выкананы, дык, Сязуьоўна, значна палепшыцца харчовае забесьпячэньне рабочае клясы. Рабочая кооперацыя павінна будзе ў 1931 годзе разгарнуць вялікую работу па арганізацыі грамадзкага харчаваньня ў горадзе; спажывецкая кооперацыя—па арганізацыі грамадзкага харчаваньня ў калгасах і саўгасах.

Павінна быць палепшана і работа закрытых разьмеркавальнікаў. Усе гэта патрабуе напружаных тэмпаў у рабоце кооперацыі і рашучай барацьбы з опортунізмам на практыцы.

Усё гэта патрабуе ўзмацненьня рабочага контролю над кооперацыяй.

Права-„левыя" прапануюць павялічыць цэны на тавары.

Досыць цікава, што права-„левыя" зусім не разумеюць, што работу кооперацыі трэба рашучым чынам палепшыць. Наадварот, ім здаецца, што кооперацыя ставіць надта нізкія цэны, што яна нават „адвыкае ад прынцыпу гаспадарчага разьліку". Інакш кажучы, кооперацыя працуе сабе на ўбытак. І права-„левыя" прапануюць павялічыць цэны на тавары.

І гэта ў той час, калі мы добра ведаем, што кооперацыя досыць часта толькі і клапоціцца аб прыбытках, а зусім не аб тым, каб лепш абслужыць спажыўца.

Яшчэ т. Сталін на XVI зьездзе партыі казаў, што кооперацыя, якая ня зьніжае цэн, „дзейнічае ў даным выпадку не як соцыялістычны сэктар, а як своеасаблівы сэктар, заражаны нэпманскім духам".

Зусім правільна II пленум ЦК КП(б)Б адзначыў, што „Проблема рабочага забесьпячэньня... можа пасьпяхова вырашацца толькі пры умове стопроцантнага выкананьня ўсіх колькасных і асабліва якасных паказальнікаў народна-гаспадарчага пляну і абавязкова ўпарадкаваньня работы спажывецкай кооперацыі, якая зьяўляецца асноўным органам правядзеньня рабочага забесьпячэньня.

Без рашучай барацьбы на два фронты немагчыма ліквідацыя гаспадарчых цяжкасьцяй.

Мы ўжо гаварылі аб тым, як шкоднікі з „Прампартыі" ды інш. арганізацыі рабілі ўсё магчымае для таго, каб затрымаць пабудаваньне соцыялізму ў нашай краіне. Рамзіны, Ларычавы ды

іншыя, седзячы ў Дзяржпляне, заплянавалі самыя малыя тэмпы для пяцігодкі.

Розныя Кандрацьцевы і Чаянавы даводзілі па-вучонаму, што наша колектывізацыя няжыцьцёвая і што неабходна захаваць кулацкую гаспадарку. А хто яны былі гэтыя Рамзіны, Кандрацьцевы, Громаны?

Цяпер мы ведаем, што яны былі сьвядомымі наймітамі сусьветнай буржуазіі і атрымалі за сваю работу за апошнія 1[?] гады каля $1^1/_2$ мільёнаў рублёў.

Французскі генэральны штаб, рускія эмігранты-капіталісты плацілі ім за зрыў пяцігодкі, за шпіёнства, за шкодніцтва, за падрыхтоўку выбухаў на фабрыках і заводах у часе будучай інтэрвэнцыі.

Ну, а правыя опортуністы, а права-„левы" блёк?

Нельга, вядома, пра іх казаць, што яны зьяўляюцца сьвядомымі ворагамі пролетарыяту, але калі паглядзім, якую яны праводзяць лінію, дык пабачым, што яны таксама, як шкоднікі, за памяншэньне тэмпаў нашага будаўніцтва, таксама, як і шкоднікі, лічаць нашу колектывізацыю пакуль што няжыцьцёвай, таксама, як і шкоднікі—супроць ліквідацыі кулацтва як клясы.

Пры ўсіх сваіх добрых намерах яны задарам выконваюць для сусьветнай буржуазіі і для кулака, які ліквідуецца, тую ж самую работу, што і шкоднікі. Зразумела, што толькі ў барацьбе са шкоднікамі, з правымі, з „левымі" і з права-„левым" блёкам мы здолеем перамагчы нашыя гаспадарчыя цяжкасьці і выканаць пяцігодку ў чатыры гады. Аб гэтым і гаворыць пастанова пленуму ЦК КП(б)Б.

„Толькі рашучая барацьба на два фронты і ў першую чаргу з правым опортунізмам, як галоўнай небясьпекай на даным этапе, і прымірэнцкімі адносінамі да яго, барацьба за генэральную лінію партыі, за выкананьне высокіх тэмпаў індустрыялізацыі, соцыялістычнай перабудовы вёскі, барацьба за поўнае выкананьне задач па суцэльнай колектывізацыі і на гэтай падставе ліквідацыя кулацтва як клясы гарантуюць пасьпяховую перамогу гаспадарчых цяжкасьцяй і выкананьне генэральнага лёзунгу партыі—ажыцьцяўленьне пяцігодкі ў чатыры гады" (рэзолюцыя).

А. Г[illegible]эускі.

НАЦЫЯНАЛЬНАЕ ПЫТАНЬНЕ.

Уводзіны.

Што такое нацыя?

Тав. Сталін азначае нацыю чатырма характарнымі рысамі:

1. *Устойлівая агульнасьць мовы*, што значыць карыстаньне значнай групы людзей аднэй і тэй-жа мовай. Але гэтага яшчэ недастаткова, бо могуць быць дзьве нацыі, якія гавораць на аднэй мове, але складаюць дзьве розныя нацыі. Напрыклад, ангельцы і паўночныя амэрыканцы гавораць на ангельскай мове і ў той-жа час складаюць розныя нацыі.

2. *Агульная тэрыторыя*, на якой жыве група людзей, што карыстаецца аднолькавай мовай. Агульная тэрыторыя і аднолькавая мова аднак яшчэ ня ўсё для азначэньня нацыі. Патрэбна каб гэтая пэўная група людзей мела гаспадарчую адзінасьць. Адгэтуль наступнае азначэньне нацыі.

3. *Агульнасьць экономічнага жыцьця*, якая-б зьвязвала людзей агульнай мовы і тэрыторыі ў адзін цэлы гаспадарчы організм.

І апошняя характарная рыса, якая азначае нацыю—

4. *Агульнасьць „псыхічнага складу, які праяўляецца ў агульнасьці культуры"*. Гэта значыць, што агульнасьць мовы, агульная тэрыторыя, шчыльная экономічная сувязь нацыі няминуча будуць адбівацца на характары людзей, іх густах, іх звычаях, якія ў свою чаргу праяўляюцца ў літаратуры, сьпевах, музыцы, мастацтве і культуры наогул.

Без гэтых чатырох характарных рыс нацыя ня можа быць нацыяй. Тав. Сталін гаворыць: „досыць адсутнасьці хоць-бы аднэй з гэтых прымет, каб нацыя перастала быць нацыяй".

Як стварылася нацыя.

Кожная нацыя мае сваю гісторыю, мае свой пачатак. Але агульным пачаткам для ўсіх нацый зьяўляецца пачатак разьвіцьця капіталізму.

Да капіталізму ў пэрыод фэўдалізму значныя групы людзей карысталіся аднэй мовай, жылі на агульнай тэрыторыі, але не складалі нацыі, таму што ня мелі экономічнай сувязі, ня мелі агульнай культуры. Справа ў тым, што фэўдалізм меў у сваёй аснове так званую натуральную гаспадарку, якая толькі забясьпечвала неабходнымі продуктамі патрэбы паноў і паўгалоднае існаваньне прыгонных сялян. Існаваў шэраг маленечкіх дзяржаў на чале з буйнымі зямляўласьнікамі — князямі, графамі, якія на абшарах сваіх уладаньняў уводзілі свае законы і былі вышэйшай уладай. Гэтая экономічная, політычная і дзяржаўная сыстэма раздробленасьці і замкнутасьці не магла задаволіць капіталізм, якому патрэбна адзіная моцная дзяржава і рынак. У сваю чаргу рынак патрабуе вольных зносін паміж людзьмі, рынак супроць тых перашкод, якія стварыліся існаваньнем паасобных дробных княстваў, графстваў і г. д., капіталізм выступае за вольны гандаль. Для першапачатковага разьвіцьця капіталізму патрэбен унутраны рынак на пэўнай тэрыторыі з агульным экономічным жыцьцём людзей.

На чале гэтага аб'яднаньня людзей з аднолькавай мовай, агульнай тэрыторыяй стала буржуазія, якая стварыла буйныя нацыянальныя дзяржавы. Гэтыя нацыянальныя дзяржавы дапамаглі зьвязаць у адзіны экономічны організм людзей і абаранялі інтарэсы буржуазіі.

Такім чынам для капіталізму, якому патрэбен рынак, вольны гандаль, адзіная політычная дзяржава зьявілася зьбіральнікам і організатарам нацыі. Капіталізм у барацьбе з фэўдалізмам зьнішчыў перагародкі, якія падзялялі тэрыторыяльна людзей, меўшых агульную мову, аднолькавыя ўмовы экономічнага жыцьця, і аб'яднаў іх у адзіным, дзяржаўным саюзе.

Нацыя ўзьнікла ў пэрыодзе разьвіцьця капіталізму.

Нацыянальнае пытаньне і буржуазія.

Капіталізм, які выклікаў да жыцьця нацыі, выклікае і нацыянальную барацьбу. Кожная нацыя ва ўмовах капіталізму мае і сваю буржуазію, якая ўвесь час вядзе барацьбу за рынкі збыту

і сыравіны, за большыя прыбыткі, якія атрымлівае ад бесчалавечнай эксплёатацыі рабочых і прыгоннага сялянства.

У першую чаргу пачынаецца ўціск і безьмерная эксплёатацыя слабых і неразьвітых народаў, якія ўваходзяць у склад дзяржавы, дзе пануе буржуазія больш разьвітай нацыі. Такім чынам у шматнацыянальных дзяржавах пачынаецца ўзмацненьне нацыянальнага ўціску.

У пачатку свайго разьвіцьця капіталізм стварае абмежаваныя нацыянальныя дзяржавы, але ў далейшым сваім разьвіцьці буржуазія пачынае весьці барацьбу за міжнародныя рынкі, за ўстанаўленьне міжнародных экономічных сувязей, за экономічны ўплыў больш моцных груп буржуазіі над іншымі народамі і краінамі. Барацьба за рынкі выклікае імкненьне буржуазных дзяржаў пашырыць сваю тэрыторыю. Захопліваюцца слаба разьвітыя краіны, ператвараюцца ў колёніі і паўколёніі, слабейшыя суседзі цалкам падлягаюць больш моцнай нацыі.

Усім вядома як распраўляецца і гаспадарыць у колёніях і паўколёніях імпэрыялістычная буржуазія, дзе пануе класавы ўціск і зьнішчаецца ўсякае нацыянальнае роўнапраўе.

Адначасна з разьвіцьцём капіталізму ў колёніях расьце і тубыльная буржуазія, якая пачынае весьці барацьбу з імпэрыялістычнай буржуазіяй за свае ўласныя і эксплёататарскія інтарэсы, за самастойную эксплёатацыю нацыянальнага пролетарыяту і сялянства. Для таго, каб прыцягнуць да гэтай барацьбы шырокія працоўныя масы, карыстаецца нацыянальнымі лёзунгамі, выдае барацьбу са сваімі конкурэнтамі за інтарэсы свайго народу. А калі ўдаецца ёй вызваліцца ад замежнага капіталізму, устанаўляе сваю дыктатуру, эксплёатуе рабочую клясу і сялянства сваёй нацыі і пачынае, калі дазваляюць умовы, прыгнечваць больш слабыя народы. Аб гэтым сьведчыць асабліва яскрава прыклад буржуазнай Польшчы, якая як толькі вызвалілася з-пад улады царскай Расіі, дык пачала ўжываць найбольшы нацыянальны ўціск украінцаў, беларусоў, яўрэяў ды іншых нацый, што ўваходзяць у склад Польшчы.

Інтарэсы буржуазіі розных нацый увесь час разыходзяцца. Нацыянальная барацьба на грунце эксплёататарскіх імкненьняў капіталістаў пашыраецца. Спрэчкі і конкурэнцыя паасобных груп буржуазіі часта выражаюцца вайною. А для таго, каб не паказаць сапраўдных эксплёататарскіх матываў, буржуазія розных нацый выдае сваю барацьбу за абарону бацькаўшчыны ад іншых народаў

Так было і ў час імпэрыялістычнай вайны 1914 г., калі буржуазія кожнай нацыі крычала, што на яе нападаюць, што яна толькі абараняецца ад нападу барбараў, якія хочуць зьнішчыць яе народ.

Буржуазія, умела скарыстоўваючы нацыянальную і расавую розьніцу для нацкоўваньня аднае нацыі на другую („белых“ на „чорных“, на яўрэяў і г. д.), для адцягненьня ўвагі працоўных мас ад клясавай барацьбы, тым самым палягчае для сябе эксплёатацыю працоўных мас і пануе над сотнямі мільёнаў прыгнечаных народаў.

Нацыянальнае пытаньне ва ўмовах капіталізму ёсьць, у асноўным, пытаньне адносін да колёній і паўколёній. Без вызваленьня колёній і паўколёній ня можа быць вырашана нацыянальнае пытаньне. Буржуазія добраахвотна не адмовіцца ад колёній, бо гэта адна з асноўных крыніц яе жыўленьня. Вызваленьне колёній магчыма толькі ва ўпартай барацьбе з буржуазіяй за ўладу, за пролетарскую дыктатуру.

Нацыянальны ўціск, нацыянальная розьнь і атрута патрэбны буржуазіі для падтрыманьня свайго панаваньня.

Адгэтуль вынікае, што ва умовах капіталізму нацыянальнага роўнапраўя быць ня можа, нацыянальны ўціск зьнішчыць нельга, нацыянальнае пытаньне вырашыць нельга.

Нацыянальнае пытаньне і пролетарыят.

Якія-ж адносіны да нацыянальнага пытаньня з боку рабочае клясы? Нацыянальная розьнь дапамагае буржуазіі эксплёатаваць працоўныя масы; таму пролетарыят супроць усякай нацыянальнай розьні, няроўнасьці і варожасьці. Буржуазія пануючай нацыі набівае свае кішэні за кошт прыгнечаных народаў. Рабочая кляса ня можа быць зацікаўлена ў прыдушэньні адное нацыі другою. У пролетарыята няма асобных нацыянальных інтарэсаў.

Пролетарыят за клясавую солідарнасьць працоўных усіх нацыянальнасьцяй. Для пролетарыята няма немца, ангельца, паляка, а ёсьць пролетары Германіі, Англіі, Польшчы і заядлы вораг рабочае клясы і працоўнага сялянства — буржуазія, якой-бы яна нацыі ні была. Вышэй мы даведзілі, што ва умовах капіталізму нацыянальны ўціск зьнішчаны быць ня можа. Пролетарыят гэта — тая кляса, якая найбольш зацікаўлена ў зьнішчэньні капіталізму і якая вядзе пасьлядоўную ўпартую барацьбу з буржуазіяй. Прыгнечаныя працоўныя масы толькі і могуць чакаць свайго

вызваленьня ў выніку перамогі пролетарыяту. Такім чынам, нацыянальнае вызваленьне шчыльна зьвязана з перамогай пролетарскай рэволюцыі.

Нацыянальнае пытаньне ня можа вырашыцца без вызваленьня колёній, бяз спыненьня барацьбы за новыя рынкі за новыя тэрыторыі. Бяз зьнішчэньня клясавага панаваньня буржуазіі ня можа быць нацыянальнага вызваленьня і таму нацыянальнае пытаньне пролетарыят разглядае, як частку сваёй барацьбы за дыктатуру пролетарыяту.

Чаму ж пролетарыят часам падтрымлівае буржуазію ў яе нацыянальна-вызваленчай барацьбе?

Бываюць моманты, калі пролетарыят падтрымлівае нацыянальна вызваленчы рух прыгнечаных колёніяльных народаў, на чале якога стаіць тубыльная буржуазія. Справа ў тым, што такі рух накіраваны супроць галоўнага ворага пролетарыяту—сусьветнага імпэрыялізму. Акрамя таго, нацыянальна-вызваленчы рух сьцісла зьвязаны з барацьбой сялянства за вырашэньне зямельнага пытаньня, за адабраньне зямлі ад буйных зямляўласьнікаў фэўдалаў, якіх падтрымліваюць імпэрыялістыя. Гэтая барацьба за зямлю ўключае мільёньныя масы сялянства ў рэволюцыйную барацьбу супроць зямляўласьнікаў—фэўдалаў; супроць імпэрыялістых. Вядома, што калі нацыянальна-вызваленчы рух пераможа, дык вынікі ад перамог у першую чаргу скарыстае буржуазія, аднак вызваленьне ад уціску імпэрыялістаў выгодна і пролетарыяту, які знаходзіцца пад падвойным уціскам—імпэрыялістаў і сваёй буржуазіі, бо рабочыя і сяляне пазбаўляюцца ад становішча колёніяльных нявольнікаў.

Так было ў Кітаі і Індыі, дзе пролетарыят падтрымліваў буржуазію ў яе барацьбе супроць імпэрыялістаў да таго часу, пакуль буржуазія, спалохаўшыся рэволюцыйнасьці працоўных мас, не прышла да згоды з імпэрыялістамі.

Пролетарыят прыгнечаных народаў змагаецца з імпэрыялістычнай буржуазіяй за нацыянальнае вызваленьне і адначасова вядзе барацьбу і са сваей буржуазіяй у зьвязку з задачамі пролетарскай рэволюцыі, змагаецца за свае клясавыя інтарэсы.

Якія-ж абавязкі пролетарыяту пануючай нацыі. Пролетарыят нацыі, якая зьяўляецца пануючай, павінен у першую чаргу весьці самую рашучую барацьбу за вызваленьне прыгнечаных нацый.

„Ці можа быць свабодным народ, які прыгнечвае іншыя народы?" пытаецца У. І. Ленін і адказвае: „не". Прыгнечаныя народы складаюцца, галоўным чынам, з працоўнага сялянства і таму асабліва важна, каб пролетарыят пануючай нацыі сваей актыўнай барацьбой за вызваленьне прыгнечаных народаў заваяваў давер'е працоўнага сялянства, што забясьпечвае прыцягненьне шырокіх працоўных мас да барацьбы з буржуазіяй за пролетарскую дыктатуру.

Так разглядае нацыянальнае пытаньне рэволюцыйная партыя пролетарыяту.

Вырашэньне нацыянальнага пытаньня партыяй бальшавікоў зьяўляецца яскравым доказам адзіна-правільнага падыходу да разьвязаньня нацыянальнага пытаньня.

Пункт 9 програмы комуністычнай партыі (бальшавікоў) гаворыць: ...2) „З мэтай перамогі недавер'я з боку працоўных мас прыгнечаных краёў да пролетарыяту дзяржаў, што прыгнечвалі гэтыя краі, патрэбна зьнішчэньне ўсіх і ўсякіх прывілеяў якойбы там ні было нацыянальнай групы, поўнае роўнапраўе нацый, прызнаньне за колёніямі і няроўнапраўнымі нацыямі права на дзяржаўнае выдзяленьне".

І сваёй програмай і сваёй практыкай партыя перамогшага пролетарыяту да канца зьнішчае нацыянальную няроўнасьць і глебу для нацыянальнай розьні.

Партыя бальшавікоў увесь час абараняла правы нацый на самавызначэньне, гэта значыць на самастойнае, дзяржаўнае існаваньне. Такая пастаноўка пытаньня спрые добраахвотнаму аб'яднаньню нацый на роўных правох і падрыхтоўвае глебу для давер'я паміж нацыямі і ў першую чаргу да пролетарыяту з боку прыгнечанага сялянства. Разам з гэтым, такое разьвязаньне нацыянальнага пытаньня выкрывае імпэрыялізм, які ня можа абыйсьціся бяз прыгнечаньня і эксплёатацыі адсталых народаў.

Барацьба партыі бальшавікоў за правільнае вырашэньне нацыянальнай політыкі.

Яшчэ да Кастрычніцкай рэволюцыі бальшавікі на чале з Леніным вялі ўпартую барацьбу з меншавікамі за правільнае вырашэньне нацыянальнага пытаньня.

Так званыя аўстра-марксысты (цэнтрысцкія здраднікі рабочае клясы — соцыял-дэмократы з II Інтэрнацыяналу), тэорыю якіх пад-

трымліваў Бунд, замест поўнага права нацый на самавызначэньне высунулі і абаранялі тэорыю „нацыянальна культурнай аўтаноміі“. Сутнасьць гэтай аутаноміі была ў тым, што ва умовах буржуазнай дзяржавы ствараецца спэцыяльны парлямант, які кіруе усёй школьнай, літаратурнай і наогул культурнай справай нацыі і ня толькі нацыі, якая знаходзіцца ў межах адной дзяржавы, але і тых груп нацыі, якія знаходзяцца і ў іншых дзяржавах і ў іншых краінах сьвету. Напрыклад, такі парлямант павінен кіраваць культурнай справай немцаў і у Расіі, і у Амэрыцы, і ў Францыі, і дзе-б немцы ні былі.

У чым шкоднасьць нацыянальна-культурнай аўтаноміі? Па-першае, замазваецца клясавая сутнасьць нацыі і культуры. Быццам адну культуру пролетарыят і буржуазія сумесна ствараць могуць. Ва ўмовах капіталізму нацыянальная культура ёсьць культура буржуазная, па-другое, замест таго каб высоўваць перад кожным зразумелы шырокім працоўным масам лёзунг самавызначэньня нацыі, прапануецца нац.-культурная аутономія, якая ва умовах капіталізму нічога даць ня можа у сэнсе вырашэньня нацыянальнага раўнапраўя, бо буржуазія пануючай нацыі не адмовіцца ад сваіх прывілей. Па-трэцяе, такое вырашэньне нацыянальнага пытаньня спрыяе раздрабленьню рабочага руху, падрыхтоўвае глебу да ўтварэньня замкнутых нацыянальных арганізацый рабочае клясы, навязвае ўплыў буржуазных нацыяналістых элемэнтаў.

Каму выгадна такая пастаноўка пытаньня? Яна выгадна буржуазіі, якая сама выдае нацыю за адзіную бясклясавую. Буржуазіі выгадна, што пролетарыят будзе займацца ўсякімі культурнымі аўтономіямі, стварэньнем нацыянальных органаў, будзе адцягваць сваю увагу ад непасрэднай клясавай барацьбы, барацьбы за вырашэньне нацыянальнага пытаньня, як часткі пролетарскай рэволюцыі, штучным вырашэньнем нацыянальнага пытаньня ва ўмовах буржуазнай дыктатуры.

Соцыялісты з II Інтэрнацыяналу і бундаўцы высунутай нацыянальнай культурнай аўтономіяй выконвалі соцыяльны заказ буржуазіі.

Партыя бальшавікоў змагалася з такой хібнай буржуазнай пастаноўкай пытаньня і з такой жа рашучасьцю змагалася супроць хібы „левай“ тэорыі, высунутай правадыром польскай соцыял дэмократычнай партыі—Розай Люксэмбург.

Роза Люксэмбург выступала таксама супроць лёзунгу самавызначэньня нацый, але гэта абгрунтоўвала са знадворнага боку „левымі“ доказамі. Яна лічыла, што калі пролетарыят будзе высоўваць лёзунг самавызначэньня нацый і яго падтрымліваць, дык усё-ж вынікі самавызначэньня нацыі скарыстае ў першую чаргу буржуазія. І таму Роза Люксэмбург была супроць таго, каб у праграме партыі пролетарыяту быў лёзунг, які дапамагае буржуазіі вызваліцца ад пануючай нацыі і скарыстаць вызваленьне ў мэтах эксплёатацыі рабочых сваёй нацыі. Яна прыводзіла прыклад Польшчы, буржуазія якой пры адлучэньні ад царскай Расіі пачала-бы бязьлітасна эксплёатаваць рабочую клясу і сялянства Польшчы. У чым памылковасьць гэтай, здавалася-б, „рэволюцыйнай“ тэорыі?

Справа ў тым, што адмаўленьне з боку Расійскай соц.-дэм. партыі права на самавызначэньне за Польшчай з боязьні, што гэтую самастойнасьць усё-роўна скарыстае буржуазія Польшчы, і рабочай клясе ўсё-роўна ня будзе лягчэй, было выгодна рускай буржуазіі, рускаму імпэрыялізму. Атрымалася так, што расійскі пролетарыят падтрымліваў-бы сваім нежаданьнем самастойнасьці Польшчы рускі царызм. З другога боку, такая політыка Р. С.-Д. Р. П. толькі дапамагла-б польскай буржуазіі распальваць нацыянальны шовінізм сярод польскіх працоўных мас.

Зразумела, што супроць такой „левай“ тэорыі партыя бальшавікоў вяла ўпартую барацьбу.

Нельга абыйсьці маўчаньнем памылак т. Бухарына і Пятакова, якія выступалі ў 1917 –19 г. супроць права нацый на самавызначэньне. Яны абгрунтоўвалі сваю прапанову з партыяй тым, што нацыя складаецца з буржуазіі і пролетарыяту, і таму права на самавызначэньне трэба даваць толькі працоўным, а ня ўсёй нацыі. У чым шкоднасьць гэтых памылак?

Калі стаць на такі пункт погляду, дык трэба ажыцьцяўляць права нацый на самавызначэньне толькі пасьля пролетарскай рэволюцыі. А калі пролетарскай рэволюцыі няма, дык раней прыгнечаныя нацыі ня маюць права на самавызначэньне. Гэта значыць адмаўленьне ад падтрыманьня нацыянальнага руху колёній і паўколёній, накіраванага супроць імпэрыялістаў. Адмаўленьне права на самавызначэньне прыгнечанай нацыі, складзенай пераважна з сялянства, якое знаходзіцца пад уплывам сваёй буржуазіі і

прадстаўнікоў рэлігійных культаў, можа быць скарыстана буржуазіяй у сваёй контрэвалюцыйнай агітацыі супроць савецкай улады. Лёзунг самавызначэньня толькі працоўных прыгнечанай нацыі ў перыядзе, калі ў рэвалюцыйную барацьбу супроць сусьветнага імпэрыялізму ўцягваюцца народы колёній, паўколёніяльных краін, ні ў якім разе ня спрыяе заваяваньню давер'я з боку шырокіх працоўных мас да пролетарыяту, да савецкай улады.

Партыя бальшавікоў увесь час вяла рашучую барацьбу з ухіламі ў нацыянальным пытаньні як з яўна буржуазнымі меншавіцкімі, так і з тымі, якія прыкрываюцца „левымі" фразамі.

Як Кастрычніцкая рэвалюцыя вырашыла нацпытаньне.

Лютаўская рэвалюцыя 1917 г. у Расіі, у выніку якой (рэвалюцыі) прышла да ўлады буржуазія, ня здолела вырашыць нацпытаньня, як і іншых пытаньняў соцыяльна-экономічнага парадку (зямельнае ды інш. пытаньні).

Часовы урад ня даў права Фінляндыі, Украіне ды інш. на выдзяленьне, працягваючы вялікадзяржаўную політыку царызму. Нацыяналістычная буржуазія ускраін царскай Расіі пачала ствараць свае ўрады, сеймы і камітэты выключна ў мэтах барацьбы з пролетарскай рэвалюцыяй. Часовы урад капіталістаў ня здолеў вырашыць нацпытаньня.

І толькі Кастрычніцкая рэвалюцыя вызваліла шматлікія прыгнечаныя народы б. царскай Расіі ад нацыянальнага ўціску і няроўнасьці.

Савецкі ўрад прызнае права Фінляндыі на дзяржаўную самастойнасьць, былі выведзены войскі з Манголіі, было дана украінцам ды іншым нацыям права на самастойнае дзяржаўнае існаваньне.

Савецкая ўлада праз тыдзень абвясьціла дэклярацыю правоў народаў Расіі, у якой гаворыцца:

1. Роўнасьць і сувэрэннасьць народаў Расіі.

2. Права на іх вольнае самавызначэньне аж да выдзяленьня і ўтварэньня самастойнае дзяржавы.

3. Скасаваньне ўсіх і ўсякіх нацыянальных і рэлігійных прывілей ды абмежаваньняў.

4. Вольнае разьвіцьцё нацыянальных меншасьцей і этнографічных груп, якія засяляюць тэрыторыю Расіі.

Пролетарыят пад кіраўніцтвам компартыі зьнішчыў нацыянальную няроўнасьць, прызнаў на справе правы ўсіх народаў, якія знаходзіліся на абшарах былой царскай Расіі. Царская Расія, гэтая сапраўдная турма народаў, якая складалася з вялікай колькасьці нацыянальных груп і мела 57 проц. не вялікарускага насельніцтва, была жудасным прыкладам нацыянальнага прыгнечаньня, розьні і варожасьці. Усімі сродкамі і сіламі, пачынаючы ад дзяржаўнага апарату і канчаючы папамі, ад мяжы аселасьці і да пагромаў, царызм праводзіў русіфікатарскую палітыку, скарыстоўваючы ў сваіх агідных мэтах нацыянальную розьнь.

Вялікарасійская буржуазія ў мэтах падвойнай эксплёатацыі прыгнечаных нацыянальнасьцяй, забесьпячэньня рынку сыравінай і таннай рабочай сілай падтрымлівала палітыку трыманьня ў цемнаце народаў „ускраін“, тармазіла экономічнае разьвіцьцё „інародцаў“. Гэтым тлумачыцца, галоўным чынам, тое, што ў часы царызму слаба разьвіта прамысловасьць на ўскраінах, напрыклад, у Сярэдняй Азіі, дзе шмат бавоўны, не будавалі тэкстыльных фабрык.

Савецкая ўлада паказала яскравы прыклад разьвязаньня нацыянальнага пытаньня. Раней прыгнечаныя нацыі скарысталі права на самастойнае дзяржаўнае існаваньне і на пачатках поўнага роўнапраўя аб'ядналіся ў магутны СССР. Стварэньне 7 саюзных рэспублік, 15 аўтономных рэспублік, 17 аўтономных вобласьцяй і сотні нацыянальных раёнаў і с/с не падрываюць моцы СССР, а наадварот—павялічваюць яе.

Пролетарыят не яднаецца пад знакам нацыянальным, расавым, а пад клясавым сваім становішчам. СССР аб'яднаўся, як рэспубліка працоўных усіх нацыянальнасьцяй, для змаганьня са сваім заклятым ворагам—сусьветным капіталізмам, у барацьбе за пабудову соцыялізму.

Інтарэсы пролетарскай рэволюцыі патрабуюць больш шпаркага разьвіцьця адсталых нацыянальнасьцяй раней прыгнечаных народаў, для таго, каб іх уцягнуць у змаганьне за соцыялізм. [illegible] іх культурны ўзровень будзе [illegible] больш [illegible] на іх роднай, зразумелай для іх мове, будзе ўцягнута большая колькасьць людзей адсталых нацыянальнасьцяй да ўдзелу ў дзяржаўным, гаспадарчым і культурным будаўніцтве пры ўвя-

дзеньні ўсеагульнага навучаньня. Таму савецкая ўлада за 11 год свайго існаваньня ўпяршыню дала магчымасьць 58 нацыянальнасьцям атрымаць друкаванае слова на роднай мове. Рост нацыянальнага друку характарызуецца наступнымі лічбамі: да XV зьезду ЎсеКП(б) было 130 часопісаў і 201 газэта на 49 мовах, да XVI зьезду мы маем 330 часопісаў і 319 газэт на 58 мовах.

Комуністы за інтэрнацыяналізм, але гэта зусім не супярэчыць таму, што компартыя - за разьвіцьцё культур нацыянальных па форме і соцыялістычных па зьмесьце. На нацыянальнай мове, праз нацыянальную школу, кнігу, газэту, тэатр, мастацтва ды іншыя формы культуры компартыя хутчэй выхоўвае працоўных кожнай нацыі ў соцыялістычным кірунку.

Пры дапамозе нацыянальнай па форме культуры пролетарыят хутчэй ператварае беднацка-серадняцкае сялянства ў калектывістаў, хутчэй прышчапляе працоўным ідэі інтэрнацыяналізму, ідэю аб брацтве працоўных усіх нацый у барацьбе з капіталам. Адсталыя народы хутчэй на сваёй мове будуць разьвівацца і ўносіць свой уклад у агульную інтэрнацыянальную соцыялістычную культуру народаў СССР.

„Ва ўмовах Савецкага Саюзу сутнасьць нацыянальнага пытаньня складаецца з правільных узаемаадносін пролетарыяту былой вялікадзяржаўнай нацыі і сялянства былых прыгнечаных нацый“ (Сталін). Гэта абавязвае рабочую клясу на аснове поўнага роўнапраўя дабіцца даверʼя з боку адсталага і раней прыгнечанага сялянства з тым, каб далучыць яго да соцыялістычнага будаўніцтва і замацаваць саюз пролетарыяту з асноўнымі масамі сялянства, вырваўшы сялянства з-пад уплыву кулацтва і папоўшчыны.

Савецкая ўлада дае магчымасьці не толькі культурнаму ўздыму раней прыгнечаных нацый,—шпаркімі крокамі ідзе і экономічнае разьвіцьцё былых ускраін. Паасобныя нацыянальныя рэспублікі па сваіх тэмпах разьвіцьця перагоняюць сярэдні рост прамысловасьці СССР, напрыклад, прырост асноўных фондаў прамысловасьці СССР за пяцігодку павялічваецца на 189 проц., а у паасобных рэспубліках значна больш: Крым на 290 проц., Казакстан на 419 проц., Якуція на 1250 проц. і г. д. Так пролетарыят вырашае нацыянальную палітыку і ажыцьцяўляе лезунг падцягваньня раней адсталых рэспублік і абласьцей да ўзроўню разьвіцьця перадавых рэспублік СССР.

БССР—яскравы доказ ленінскага вырашэньня нацпытаньня.

Савецкая Беларусь у выніку Кастрычніцкай рэвалюцыі пры актыўнай дапамозе СССР пачала выходзіць са сваёй эканамічнай адсталасьці. Пабудаваны ў БССР шэраг буйных прамысловых прадпрыемстваў (Асвістан, Гомсельмаш, Магілеўская фабрыка штучнага шоўку і г. д.), пашыраны і перабсталяваны старыя заводы і фабрыкі, якія былі самагужнымі прадпрыемствамі (Энэргія, Комунар, Бальшавік ды інш). Значна павялічылася рабочая кляса: з 20.000 да 60.000. Толькі за два гады пяцігодкі мы маем павялічэньне агуловай прадукцыі прамысловасьці са 118 мільёнаў на 311 мільёнаў. Да канца пяцігодкі БССР ператвараецца з аграрнай краіны ў індустрыяльна-колгасную.

Сельская гаспадарка цьвёрда ўступіла на шлях соцыялістычнай перабудовы. Створаны буйныя саўгасныя гаспадаркі. На 1.I 1931 г. колектывізавана 15 проц. дробнасялянскіх гаспадарак. Драўляныя сохі і бароны заменяюцца трактарамі, будуюцца магутныя машына-трактарныя станцыі.

Яшчэ большыя посьпехі БССР мае ў справе культурнага разьвіцьця. БССР узята ўсеагульнае навучаньне першай з саюзных рэспублік. Да рэвалюцыі Беларусь мела толькі каля 40 проц пісьменных, а ў 1930 г. 70 проц., 95 проц. дзяцей школьнага ўзросту ахоплена школамі. Гэта—тая Беларусь, якая ня мела ніводнай школы на роднай мове. А пры савецкай уладзе ў БССР створаны: Акадэмія навук, дасьледчыя інстытуты, 12 ВТНУ і ВНУ, якія ахопліваюць 6000 слухачоў, тэхнікумы, тэатры. У БССР ёсьць 13 цэнтральных газэт, 19 раённых і 20 часопісаў.

Апрача таго, у БССР жывуць і іншыя нацыянальныя меншасьці, якія атрымліваюць магчымасьць карыстацца сваёй мовай, разьвіваць сваю культуру. Усякі ўціск і прывілеі зьнішчаны. Гэта зьяўляецца яшчэ адным доказам таго, што толькі ва ўмовах дыктатуры пролетарыяту нацыянальнае пытаньне можа быць вырашана.

Гэта робіцца яшчэ больш яскравым, калі мы ўспомнім той дзікі нацыянальны ўціск, які праводзіцца на абшарах Заходняй Беларусі фашысцкай Польшчай. Польская буржуазія, вызваліўшыся з-пад улады царскай Расіі, у сваю чаргу стала прыгнятальнікам нацменшасьцяў, якія жывуць у Польшчы. Польская буржуазія, баючыся рэвалюцыйнага беларускага сялянства, усімі сродкамі

вядзе барацьбу з нацыянальна-вызваленчым рухам працоўных мас Заходняй Беларусі, а таксама Заходняй Украіны. Беларускія школы, культурныя арганізацыі і ўстановы зачыняюцца.

На абшарах Заходняй Беларусі зямля раздаецца былым польскім афіцэрам і падафіцэрам, так званым асаднікам, якія фактычна, ад імя польскага фашысцкага ўраду, робяць суд і расправу над працоўнымі масамі Заходняй Беларусі. Вялікія падаткі на сялян, эксплеатацыя з боку памешчыкаў і беспрацоўе давялі працоўных Заходняй Беларусі да жабрацтва і роспачы. „Парадак“ падтрымліваецца ўзброенай сілай, турмамі, паліцыянтамі і асаднікамі. Становішча ў Заходняй Беларусі пераконвае, што **буржуазія вырашыць нацпытаньне ня можа.**

Клясавыя карэньні шовінізму і прычыны іх актывізацыі.

Пролетарская рэволюцыя перамагла буржуазію, але не зьнішчыла глебу, адкуль нараджаецца капіталізм — дробнабуржуазнай гаспадаркі. Нэп пасьля пэрыоду ваеннага комунізму быў вытлумачаны, як пераход да буржуазнай рэспублікі. Нэпманам, кулакам, буржуазнай інтэлігенцыі і былому чыноўніцтву ўжо марылася, што на рэйках нэп'у Савецкі Саюз ператворыцца ў буржуазную дзяржаву, што паступова пролетарыят здае пазыцыі капіталізму. Але пераможныя соцыялістычныя наступленьні дашчэнту разьбілі надзеі буржуазіі. Рашучае наступленьне на капіталістычныя элемэнты гораду на базе нябачаных тэмпаў разьвіцьця соцыялістычнай прамысловасьці і пераход да ліквідацыі кулацтва **як клясы на аснове суцэльнай колектывізацыі зьнішчылі ўсякія** надзеі на мірнае ператварэньне СССР у буржуазную рэспубліку. **Гэта абвострыла клясавую барацьбу.**

Усе сілы ўнутранай контррэволюцыі началі весьці шалёную барацьбу супроць савецкай улады, разгарнулі шкодніцкую падрыўную работу для таго, каб разам і ў саюзе з міжнароднай контррэволюцыяй узброеным нападам зьнішчыць дыктатуру пролетарыяту. Выкрытыя ў апошнія часы контррэволюцыйныя шкодніцкія арганізацыі („Прампартыя“, „сялянская працоўная партыя“) сьведчаць, па-першае, аб тым, што рэшткі буржуазіі і кулацтва праз сваіх ідэолёгаў буржуазных спэцыялістаў—актыўна рыхтаваліся да крывавай расправы з рабочымі і сялянамі Савецкага Саюзу. **Па-другое,** што **капіталістычныя элемэнты ў** Краіне

Саветаў, спрацуюшы ўсе надзеі на ператварэньне СССР у буржуазную рэспубліку, чакалі і прасілі дапамогі міжнароднага імпэрыялізму для зьнішчэньня СССР і пры іх дапамозе утварэньня буржуазнай дыктатуры.

На фронце абвостранай клясавай барацьбы клясавы вораг скарыстоўвае ўсе сродкі. Скарыстоўваюцца рэшткі нацыянальнай розьні, распаўсюджваецца нацыяналістычная атрута, і гэтымі сродкамі контррэволюцыйныя элемэнты імкнуцца разьяднаць працоўныя масы СССР, каб паслабіць адзіны пролетарскі фронт.

Пачынаецца актывізацыя шовінізмаў усіх колераў, аб гэтым сьведчаць нацыяналістычныя контррэволюцыйныя арганізацыі: на Украіне „СВУ“, на Беларусі нацдэмократычная група, у Закрэспубліцы (Джыдзіган) і г. д.

Каго мы называем шовіністам? Такіх людзей, якія хочуць дасягнуць карыстаючыся часта несьвядомасьцю працоўных мас, пад маскаю нібы абароны інтарэсаў усёй нацыі, што інтарэсы нацыі гэта інтарэсы усіх клясаў. Шовіністы, выдаючы інтарэсы буржуазіі за інтарэсы ўсяе нацыі, імкнуцца да панаваньня сваёй нацыі (разумеючы—буржуазіі), распальваюць нацыянальную розьнь, скарыстоўваючы яе ў сваіх эксплёататарскіх мэтах.

І вялікарасійскі шовінізм, і беларускі нацдэмократызм ды іншыя шовінізмы ва ўмовах СССР маюць аднолькавую клясавую буржуазную і дробнабуржуазную сутнасьць. Яны зьяўляюцца рэшткамі былога панаваньня буржуазіі і палітыкі царызму. Асабліва шовінізмам атручана дробная буржуазія: гандляры, кулацтва, чыноўнікі і буржуазная інтэлігенцыя, якія ў сваёй конкурэнцкай барацьбе пры капіталізме за прыбыткі на рынку, за пасады ва ўстановах, за мэдычную ці адвакацкую практыку становяцца надзвычайна варожымі да сваіх конкурэнтаў і, калі бачаць у сваім конкурэнце прадстаўніка іншай нацыі, дык запальваюцца нацыянальнай варожасьцю і ня бачаць капіталістычнай сутнасьці конкурэнцыі.

Вялікадзяржаўны расійскі шовінізм, як галоўная небясьпека ў нацыянальным пытаньні.

У часы царызму расійская буржуазія, расійскі кулак, чыноўнік эксплёатацыяй прыгнечаных народаў ускраін набівалі сабе кішэні. Працоўным расійскай нацыі, якія бязьлітасна эксплёатаваліся

сваёй буржуазіяй, ніякай карысьці ня было ад нацыянальнай няроўнасьці, але ім старанна прышчапляліся думкі аб магутнасьці рускай нацыі. Расійская буржуазія ня толькі скарыстоўвала сваё пануючае становішча для эксплёатацыі прыгнечаных нацыянальнасьцей, але сваёй нацыянальнай палітыкай—нацкоўваньнем адной нацыі на другую (армян на татар і г. д.), арганізацыяй пагромаў (яўрэйскія) імкнулася разьядноўваць працоўных Расіі і адцягнуць іх увагу ад непасрэдных клясавых інтарэсаў, ад змаганьня з ворагам пролетарыяту—царызмам і капіталам. Таму зусім не выпадковым зьяўляецца актывізацыя шовіністых элементаў у часы, калі абвастраюцца клясавыя супярэчнасьці паміж капіталізмам і пролетарыятам. Так было і ў 1905, так было і ў 1914—1917 г. і так ёсьць у пэрыядзе наступленьня соцыялізму па ўсім фронце.

Пролетарская рэвалюцыя абвясьціла права на самастойнае дзяржаўнае існаваньне ўсіх народаў былой Расіі. СССР як мага дапамагае экономічнаму і культурнаму развіцьцю раней прыгнечаных нацый. Каму гэта нявыгодна? У першую чаргу рэштам расійскай царскай буржуазіі, кулацтву, былым чыноўнікам, якія яшчэ засталіся ў савецкім апараце, буржуазнай інтэлігенцыі. Усе яны страцілі тыя прывілеі, якія мелі пры царызьме. Тыя „інародцы", якіх не лічылі пануючыя клясы за людзей, пачынаюць шпарка разьвівацца і экономічна і культурна і гэты дапамагае расійскаму пролетарыяту становіцца ў шэрагі барацьбітоў за соцыялізм, а рэшткі былых слупоў вялікадзяржаўнай Расіі—нэпман, кулак, чыноўнік-дзяржыморда—пад напорам пролетарскай рэволюцыі дажываюць свае апошнія дні. Гэта выклікае іх шаленую нянавісьць да ленінскай нацыянальнай палітыкі.

Нэпман, кулацтва, буржуазная інтэлігенцыя вядуць агітацыю супроць савецкай улады, прыкрываючыся тым, што стала нібыта ўсім кепска жыць, што „чужыя" захапілі ўладу.

Вялікадзяржаўныя шовіністы выступаюць надзвычайна замаскавана і вядуць сваю контррэволюцыйную работу ў кірунку:

1) Імкненьне збыйсьці нацыянальную розьніцу ў мове, культуры, быце (Сталін).

Яны даводзяць, што ва ўмовах СССР непатрэбна разьвіваць нацыянальныя культуры і мовы адсталых малых народаў, а трэба ўжываць адну культуру, пераходзіць да адной мовы. Зразумела,

што яны думаюць аб культуры рускай, мове рускай, як самых разьвітых. Тут адразу паказвае сгае зубы вялікадзяржаўны расійскі шовінізм. Яны даводзяць гэта тым, што У. І. Ленін быў за інтэрнацыянальную культуру. Калі Ленін і гаварыў, што у соцыялізьме інтарэсы ўсіх нацыянальнасьцяй будуць адны, дык гэта зусім ня значыць, што зараз трэба ўводзіць адну мову для ўсіх нацыянальнасьцяй. Ленін гаварыў зусім адваротнае: „нацыянальная і дзяржаўная розьніца паміж народамі і краінамі будзе трымацца [illegible] надзвычайна доўга, нават пасьля ажыцьцяўленьня дыктатуры пролетарыяту ў сусьветным маштабе“.

Ва ўмовах Беларусі гэта імкненьні супроць розьніцы мовы і культуры выяўляюцца ў супрацьўленьні беларусізацыі. Расійскія шовіністы ўпарта не хочуць прызнаць беларускую мову і лічаць яе мовай мужыцкай, нікому не патрэбнай. Вялікадзяржаўныя шовіністы ня хочуць лічыцца з мовай, культурай і быта[illegible] працоўнага сялянства, якое ідзе за пролетарыятам па соцыялістычным шляху. Яны лічаць, што Савецкая Беларусь гэта „испокон вотчина русского царя“, што гэта—Белая Русь, і таму ніякіх адрозьненьняў ад рускай культуры, нават Расійскай мовы няма, а ёсьць толькі „дыялект беларускага простага люду“.

2) Вялікадзяржаўныя шовіністы імкнуцца падрыхтаваць ліквідацыю нацыянальных рэспублік, падарваць прынцып роўнаправўя (Сталін).

Ад гэтага імкненьня моцна пахне „адзінай і непадзельнай“.

Вялікадзяржаўнаму шовіністу, які зьяўляецца носьбітам жаданьняў і інтарэсаў нэпмана, кулака і чыноўніка, зусім не падабаецца, што нацыянальныя рэспублікі экономічна і культурна пачынаюць даганяць былую вялікадзяржаўную Расію. Гэта ім не падабаецца таму, што 53 проц. насельніцтва былой царскай Расіі, якія ня мелі сваёй дзяржаўнасьці і жылі у самай нечалавечнай цемры, пачынаюць абыходзіцца бяз рускага купца, бяз рускага буржуазнага спэцыяліста, бяз рускага чыноўніка, якія бязьмерна зьдзекаваліся і эксплёатавалі прыгнечаныя нацыянальнасьці.

Утварэньне паасобных нацыянальных рэспублік у СССР зусім не гаворыць аб тым, што працоўныя ўсіх нацыянальнасьцяй ня зьвязаны паміж сабой адзінай клясавай сувязьзю, якая накіравана супроць капіталізму за пабудову новага соцыялістычнага грамадз

тва, але няма ніякай патрэбы не даваць магчымасьці шматлікім нацыянальнасьцям СССР вылучаць у дзяржаўны апарат рабочых, батракоў, беднякоў і сераднякоў сваей нацыянальнасьці, мець суд на сваёй роднай мове, атрымліваць адукацыю на сваёй роднай мове. Гэта ня толькі не паглыбляе розьніцы паміж нацыянальнасьцямі, а яшчэ больш умацоўвае саюз працоўных усіх нацыянальнасьцяй на прынцыпах сапраўднай добраахвотнасьці. Ва ўмовах дыктатуры пролетарыяту росквіт нацыянальных культур раней прыгнечаных народаў дапамагае ім больш шпарка зжыць сваю адсталасьць і перайсьці да зьліяньня ў адну соцыялістычную культуру.

У чым галоўная небясьпека вялікадзяржаўнага шовінізму?

У тым, што вялікадзяржаўны расійскі шовінізм вядзе барацьбу супроць асноў ленінскай нацыянальнай політыкі. У тым, што ён адбівае інтарэсы адживаючай капіталістычнай клясы былой пануючай нацыі, якая імкнецца зьвярнуць свае страчаныя прывілеі. У тым, што ён імкнецца падарваць давер'е працоўных раней прыгнечаных нацыянальнасьцяй да пролетарскай дыктатуры, да савецкай улады. У тым, што пад маскаю абароны інтарэсаў усяго народу абараняе інтарэсы капіталістычных элемэнтаў. У тым, што актывізуе мясцовыя шовінізмы. І, нарэшце, у тым, што сваю агідную контррэволюцыйную дзейнасьць прыкрывае рэволюцыйнымі словамі, выступаючы ў інтэрнацыянальным убраньні.

Вось чаму наша партыя вядзе барацьбу з вялікарускім шовінізмам, як галоўнай небясьпекай у нацыянальным пытаньні, і у той-жа час рашуча змагаецца з мясцовымі нацыяналізмамі і шовінізмамі ўсіх колераў.

Беларускі нацдэмократызм.

Правільная ленінская нацыянальная політыка, якую праводзіла на Беларусі КП(б)Б, узросшая політычная актыўнасьць рабочае клясы дапамаглі ДПУ выкрыць контррэволюцыйную нацдэмократычную групу на чале з Ластоўскім, Некрашэвічам, Цьвікевічам ды інш.

Што гэта за група і якія мэты яна ставіла ў сваей контррэволюцыйнай рабоце?

Гісторыя нядаўняга мінулага дае яскравы адказ аб сапраўдным твары гэтай групы.

У часе грамадзянскай вайны, калі абвострыліся клясавыя супярэчнасьці, калі рабочыя і працоўнае сялянства ў крывавых баёх змагаліся з памешчыкамі ды капіталістамі за дыктатуру пролетарыята, частка беларускіх інтэлігентаў пад маскаю вызваленьня і адраджэньня Беларусі вяла контррэволюцыйную барацьбу супроць савецкай улады.

На працягу 1918-19 г. складалася некалькі ўрадаў, на чале якіх стаялі гэтыя самыя Лёсікі, Некрашэвічы, Ластоўскія ды інш., і ставілі сваё мэтай утварэньне „незалежнай" Беларускай народнай рэспублікі.

Якімі-ж шляхамі гэтыя „абаронцы" правоў беларускага народу дабіваліся самастойнасьці і вызваленьня Беларусі?

Дамо слова самім „героям" з Рады Беларускай народнай рэспублікі. У сваёй прывітальнай тэлеграме імпэратару германскаму Вільгельму яны выкладаюць свае намеры аб далейшай долі працоўных БССР так:

„Рада Беларускай народнай рэспублікі, як выбарнае прадстаўніцтва беларускага народу, зьвяртаецца да вашай імпэратарскай вялікасьці са словамі глыбачайшай падзякі за вызваленьне Беларусі нямецкімі войскамі ад цяжкага ўціску чужога пануючага зьдзеку і анархіі. Рада Беларускай народнай рэспублікі дэклеравала незалежнасьць цэльнае і недзялімае Беларусі і просіць вашую імпэратарскую вялікасьць аб абароне... Толькі пад абаронай германскай імпэрыі бачыць край сваю добрую долю ў будучыні..."

Выяўляецца, што ня сам беларускі народ пав нен будаваць сваю незалежнасьць,—гэтага яго „правадыры" з Рады яму не давяраюць. Яны лічаць, што лепш за ўсё гэта зробіць германскі імпэрыялізм. Яны дзякуюць германскі імпэрыялізм за вызваленьне ад цяжкага ўціску чужога пануючага зьдзеку і анархіі, гэта значыць ад савецкай улады, улады рабочых і працоўнага сялянства. Савецкая ўлада ім чужая, а германскі імпэрыялізм, пад ботам якога стагналі і стогнуць мільёны пролетараў Германіі, колёніі і паўколёніі, для іх роднае і блізкае. Аб гэтым яны самі гавораць, і гэта зразумела, бо ўсе гэтыя рады і ўрады марылі аб буржуазнай незалежнай Беларусі, аб уладзе, пры якой буржуазія і памешчыкі маглі-б зноў эксплёатаваць працоўныя масы Беларусі. І таму—дамагаліся саюзу хоць з чортам,—толькі-б пазбавіцца ад бальшавікоў.

Германскаму імпэрыялізму ня прышлося быць „збаўцам" беларускага народу ад бальшавікоў. Пролетарская рэволюцыя, якая пачалася ў Германіі, аслабаніла Беларусь ад окупацыі германскага імпэрыялізму. Вільгельм II страціў сваю ўладу, і беларускай контррэволюцыі прышлося шукаць новага „збаўцы".

Ён неўзабаве знайшоўся ў асобе маладога польскага імпэрыялізму. І ўжо пішуцца тэлеграмы Пілсудзкаму „як прыяцелю і збаўцу беларускага народу ад заняпаду". Лёсікі, Некрашэвічы, Ластоўскія і Янкі Купалы „рэшуча адмяжоўваюцца ад якой-бы там ні было політычнай сувязі з Расіяй або Маскоўшчынай, вінавайцай усяго нашага гора, усёй нашай гістарычнай пакуты і ўпэўніваюць Пілсудзкага, што „толькі ў цеснай сувязі з маладой польскай дзяржавай, толькі ў супольнай працы будаўніцтва і барацьбе з супольнымі ворагамі, усходнімі захватнікамі, пагражаючымі нашаму існаваньню, мы дойдзем да сваей канчатковай мэты—адбудаваньня Беларусі".

За адзін толькі год дзеячы Беларускай Народнай рэспублікі прадаюць сваю бацькаўшчыну і Вільгельму, і калі тут сарвалася Пілсудзкаму. Галоўны мотыў—гэта пазбаўленьне ад „Расіі, або Маскоўшчыны". Але ня проста Расіі, але ад Расіі, дзе дыктатура пролетарыяту. Гэта відаць з таго, што адзін з дзеячоў БНР—Некрашэвіч у сваім лісьце да француската генэрала Бэртэлё гаворыць аб сувязі беларускіх нацыял-дэмократаў з генэралам „единой и неделимой России" Дзянікіным.

Беларускія нацдэмократы прасілі і спакушалі германскі, польскі, францускі імпэрыялізмы і белагвардзейскую зграю, каб яны прышлі на Беларусь і дапамаглі беларускаму памешчыку, кулаку і капіталісту ўстанавіць такі парадак, пры якім зноў можна было б рабаваць і прыгнечваць працоўных Беларусі. Беларуская контррэволюцыя, каб толькі пазбавіцца ад бальшавікоў, аддавала сваю „любую бацькаўшчыну" ў колёніяльны ўціск імпэрыялістаў. Прадстаўнікі Беларускай народнай рэспублікі так заахвочвалі імпэрыялістаў:

„Беларусь—лес, пянька, шкіпінар, запалкі, шкло, скура, лён, масла, гусі, сена, бульба, сьпірытус.

Беларусь патрэбне ў неабмежаванай колькасьці машыны, суквы, моторы, электрычныя правады, лямпы, прылады, інструманты і мэдыкаманты".

Чым не колёнія?

Капіталізму ёсьць чым пажывіцца. А калі гэтага мала, дык:

„Беларусь найбольш выгодны плацдарм для наступленьня на бальшавіцкую Маскву".

Усе сродкі скарыстоўвалі беларускія нацдэмократы для таго, каб прыцягнуць імпэрыялістаў на Беларусь для барацьбы з савецкай рэспублікай. Але адначасова і самі арганізоўвалі свае белагвардзейскія банды, для чаго запрасілі „шчырага беларуса" — генэрала ад бандытызму Булак Балаховіча. Працоўныя Беларусі добра памятаюць і на хутка забудуцца на „вызваленчую" дзейнасьць германскага і польскага імпэрыялізму і банд Булак-Балаховіча. За разбурэньне народнай гаспадаркі Беларусі, за сотні тысяч скалечаных і замучаных рабочых і працоўных сялян адказваюць, у першую чаргу, беларускія нацдэмократы, якія былі арганізатарамі і дапаможнікамі шматлікіх здзекаў, пагромаў, катаваньняў і расстрэлаў пролетараў і беднацка-серадняцкага сялянства.

Гэты пэрыод (1918—1920 г.) актыўнай барацьбы беларускіх нацдэмократаў супроць савецкай улады яскрава паказвае сапраўдны контррэволюцыйны твар беларускіх нацыяналістаў.

Програма выкрытай ДПУ контррэволюцыйнай нацдэмократычнай групы зьяўляецца працягам іх адкрытай барацьбы з савецкімі рэспублікамі. Вось іх програма, паводле паказаньняў саміх удзельнікаў групы:

1) Стварэньне Беларускай народнай рэспублікі.

Нацдэмократы марылі скарыстаць вайну ці крызіс у СССР, або нарэшце, інтэрвэнцыю, каб захапіць уладу ў свае рукі.

Адзін з нацдэмократаў Краскоўскі паказвае, што „для дасягненьня гэтых задач апорай павінна было зьявіцца заможнае кулацкае сялянства і антысавецкая частка гарадзкога насельніцтва. Для ваеннага кіраўніцтва масамі ў гэты момант намячалася скарыстаньне кадраў старога афіцэрства".

Якую-ж рэспубліку яны думалі ствараць?

„Нашай канчатковай мэтай было зьвяржэньне савецкай улады і ўстанаўленьне Беларускай народнай рэспублікі пад протэктаратам Польшчы", гаворыць адзін з кіраўнікоў групы.

Апіраючыся на кулацтва, на антысавецкі элемэнт, нацдэмократы думалі захапіць уладу пры дапамозе інтэрвэнцыі, у першую чаргу, з боку фашысцкай Польшчы

2) Фабрыкі, заводы павінны перадацца ўласьнікам, а зямля, памешчыкам і кулакам.

Толькі так сабе ўяўлялі нацдэмократы вырашэньне эканомічных пытаньняў. У сваіх паказаньнях адзін з кіраўнікоў беларускай контррэволюцыі так характарызуе будучыню Беларускай народнай рэспублікі:

„У галіне эканомічнай—організацыя эканомічных адносін на прынцыпе права прыватнай уласнасьці (на зямлю, прадпрыемствы, рухомую і нерухомую маемасьць) „полного и неотъемлемого“... у галіне фінансавай—правядзеньне політыкі, якая базуецца на чужаземныя пазыкі і концэсіі“.

Нацдэмократы у сельскай гаспадарцы лічылі самай лепшай хутарскую гаспадарку, кулацкую. Яны, прабраўшыся ў Наркамзем БССР, надзвычайна старанна праводзілі хутарызацыю і дапамагалі кулакам. Былы наркамзем Прышчэпаў ва умовах савецкай рэспублікі праводзіў політыку былога царскага міністра Сталыпіна і ўпарта праводзіў хутарызацыю Беларусі. Аб гэтым сведчыць той факт, што да рэволюцыі ў БССР было створана 22 прац. хутароў, а дзякуючы прышчэпаўшчыне мы мелі да 40 прац. хутарскіх гаспадарак.

Нацдэмократы праводзілі вялікую шкодніцкую контррэволюцыйную дзейнасьць на культурным фронце. Праз сваіх людзей у Наркамасьветы, Беларускай акадэміі навук і Беларускім дзяржаўным выдавецтве нацдэмократы вялі ўпартую барацьбу з ленінскай нацыянальнай політыкай, імкнучыся падмяніць культуру нацыянальную па форме і пролетарскую па зьмесьце культурай нацыянальнай па форме і буржуазнай па зьмесьце. Яны імкнуліся прыцягнуць на свой бок настаўніцтва, для чаго праводзілі „навуковае“ абгрунтаваньне сваіх поглядаў на настаўніцкіх курсах і там-жа вербавалі сабе прыхільнікаў. Нацдэмократы скарыстоўвалі шырока Наркамасьветы і Белдзяржвыдавецтва для выданьня кніжак і падручнікаў з яўна нацдэмократычным зьместам. Нацдэмократы ня любілі такіх слоў, як кляса, клясавая барацьба, пролетарыят, а замянялі іх словамі „народ“, зусім не паказваючы барацьбы асноўных мас сялянства з кулацтвам і пролетарыяту з буржуазіяй. Кастрычніцкая рэволюцыя, рэволюцыя пролетарыяту выдавалася нацдэмократамі, як рэволюцыя сялянства на

чале з нацыяналістычнай інтэлігенцыяй накшталт Лёсіка, Купалы, Жылуновіча ды іншых.

Нацдэмократы імкнуліся прышчапіць моладзі, што беларускі народ—гэта народ непадзельны на клясы, што інтарэсы кулака, памешчыка, бедняка, батрака і пролетара беларуса аднолькавыя, што беларус мае свае асаблівыя шляхі разьвіцьця і што гэтыя шляхі вядуць не да „азіяцкай“ усходняй культуры (разумей—СССР), а да культурнага Захаду (разумей—фашыцкую Польшчу).

Якія ж клясы насельніцтва БССР спачувалі нацдэмократам? Зразумела, што тыя погляды, якіх трымаліся нацдэмократы, адбівалі ў першую чаргу настроі і жаданьні беларускага кулацтва. Беднейшае і сярэдняе сялянства, не гаворачы ўжо аб рабочых, іх не падтрымлівала,—як самі заяўлялі нацдэмократы. „Асноўнай нашэй задачай было паяўленьне контррэволюцыйных сіл у гарадох, пры школах... „кажа той-жа Лёсік. Такім чынам, базай, адкуль вербавалі сабе прыхільнікаў нацдэмократы, была выключна нацыяналістычная буржуазная інтэлігенцыя, мяшчанства і частка вучнеўства, што выходзіла з кулацкіх сем'яў. Нацдэмократы, як гэта яны самі паказваюць, марылі аб захопе ўлады і зразумелі, што, ня маючы прыхільнікаў унутры БССР, спадзяваліся на сваіх замежных „збаўцаў“.

„На нашыя надзеі на зьвяржэньне савецкай улады мы ўскладалі на вайну з Польшчай, інтэрвэнцыю...“ гаворыць Лесік. Нацдэмократы ў сваёй зьвярынай нянавісьці да савецкай улады чакалі вайны, разбурэньня, голаду мільёнаў працоўных, каб аддаць сваю „любую бацькаўшчыну“ на панаваньне фашыстаў і імпэрыялістаў. У сваёй контррэволюцыйнай рабоце нацдэмократы актыўна дапамагалі польскаму імпэрыялізму ў яго барацьбе супроць дыктатуры пролетарыяту і фактычна былі агентамі польскага фашызму ўнутры краіны.

КП(б)Б у барацьбе за ленінскую нацыянальную палітыку.

Ва ўмовах БССР, дзе ёсьць значная нацыянальная і соцыяльная стракатасьць, клясавая барацьба праяўляецца асабліва выразна ў пытаньнях правядзеньня нацыянальнай палітыкі.

XIII зьезд КП(б)Б і кастрычніцкі пленум ЦК КП(б)Б абвясьцілі рашучую барацьбу вялікадзяржаўнаму расійскаму шовінізму, як галоўнай небясьпецы ў нацыянальным пытаньні; КП(б)Б вядзе

барацьбу з вялікадзяржаўным расійскім шовінізмам, які імкнецца зьвярнуць прывілеі раней пануючым рускім памешчыкам і буржуазіі, што зьяўляецца самым небясьпечным у соцыялістычным будаўніцтве былых прыгнечаных народаў СССР, бо падрывае давер'е да перамогшага пролетарыяту.

Разам з тым партыя змагаецца з беларускім контррэволюцыйным нацдэмократызмам, які зьяўляецца ідэёвым правадыром кулацтва і грае на руку інтэрвэнцыі. Пад уплывам нацдэмократызму і ў шэрагах партыі былі асобы, якія праводзілі нацдэмократычныя ідэі (Прышчэпаў, Баліцкі, Ігнатоўскі ды інш.). Таму кастрычніцкі пленум абвясьціў „погляды нацыянал-апортунізму не сумяшчальнымі з прыналежнасьцю да КП(б)Б".

І з іншымі мясцовымі шовінізмамі—яўрэйскім і польскім партыя вядзе ўпартую барацьбу. Выцясьненьне соцыялістычным таваразваротам нэпмана ў горадзе актывізуе яўрэйскі шовінізм, які імкнецца скарыстаць старыя бундаўскія традыцыі. Нацыянальная абмежаванасьць яўрэйскіх працоўных распаўсюджвае нацыянальную атруту. Ідэолёгі яўрэйскага нэпманства выступаюць супроць узьнікаючай пролетарскай яўрэйскай літаратуры, патрабуюць увядзеньня стара-яўрэйскай мовы, абараняюць забабоны і рэлігійныя законы. Усё гэта скарыстоўваецца ў барацьбе супроць пролетарыяту.

Польскі шовінізм, які падтрымліваецца польскім кулаком і асабліва каталіцкай рэлігійнай хэўрай, накіраваны супроць савецкай улады.

Усе шовінізмы: і вялікарасійскі, і беларускі, і польскі ахвотна падтрымліваюць і скарыстоўваюць антысэмітызм, гэтае цкаваньне супроць яўрэяў, якое засталося ад праклятага царызму і якое падтрымліваюць усе чорнасоценцы і контррэволюцыйны элемэнт. Антысэмітызм—самая агідная, самая нецярпімая форма нацыянальнага прыгнечаньня. КП(б)Б вядзе бязьлітасную барацьбу з ім, як з контррэволюцыйным зьявішчам, якое скарыстоўваецца заклятымі ворагамі савецкай улады ў сваіх чорнасоценскіх мэтах. Толькі дзякуючы барацьбе з вялікадзяржаўным расійскім шовінізмам, як з галоўнай небясьпекай, з беларускім нацдэмократызмам ды інш. шовінізмамі, у БССР пад кіраўніцтвам КП(б)Б дасягнуты вялізарнейшыя посьпехі ў гаспадарчым і культурным будаўніцтве.

З Ь М Е С Т.

17118/111
264193

ЦАНА 25 кап.

1964 г.

562